

„СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ФНРЈ“ излази истовремено у српском, хрватском, словеначком и македонском издању два пута недељно и по потреби. — Огласи по тарифи. — Текући рачун код Народне банке ФНРЈ бр. 1-470880 — Текући рачун Продајног одељења 1-670880. — Поштарина плаћена у готову

Среда, 4 август 1948

БЕОГРАД

БРОЈ 66

ГОД. IV

Цена за септембар 1948 — динара, а само за једно полугодје — динара. — Редакција: Бранкова улица бр. 18—20. — Телефони: Редакција 28-838, Администрација 27-595, Рачуноводство 22-619. Експедиција 26-276.

552.

На основу чл. 4 и 8 Уредбе о струци експлоатације железница, у сагласности са Комитетом за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ, прописујем

П РА В И Л Н И К

О ПРИПРАВНИЧКОМ СТАЖУ, СТРУЧНИМ ИСПИТИМА И КУРСЕВИМА ЗА СТРУКУ ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ ЖЕЛЕЗНИЦА

И. — ПРИПРАВНИЧКИ СТАЖ

Члан 1

У струци експлоатације железница приправнички стаж постоји за звање млађег техничара експлоатације железница и млађег инжењера експлоатације железница.

Изузетно од предњег става лица са завршеним саобраћајно-транспортним одељењем железничког техникума или са завршеном школом за отпрашнике возова или са завршеним курсом за отпрашнике возова, добијају звање млађег техничара експлоатације железница без претходног приправничког стажа.

Приправнички стаж може се скратити на две трећине прописаног стажа уколико се приправник оспособи за вршење послова одређеног звања.

Члан 2

Приправнички стаж има за циљ да омогући практичну службену делатност млађих техничара односно млађих инжењера експлоатације железница у одреденој грани струке експлоатације железница, како би на најцелисходнији и најрационалнији начин могли у производњи примењивати знања стечена у школи.

Приправници морају у току стажа упознати све дужности и послове из свог будућег делокруга. Ради тога, за време приправничког стажа, морају проћи кроз све секторе службе за коју се припремају.

Члан 3

Приправници проводе овој стаж у извршним јединицама односно гране струке експлоатације железница (на станицама, у ложионицама, секцијама или радионицама), а по потреби и у јединицама друге гране, уколико је то предвиђено планом стажа.

Приправнике треба додељивати таквим јединицама у којима имају могућности за извршење стажа по прописаном плану.

Члан 4

Обуком приправника руководи старшина јединице непосредно или преко одређених искусних службеника.

Старшина јединице односно одређени службеник, поставља приправнику конкретне теориске а нарочито практичне задатке и проверава њихово извршење.

При давању задатка треба водити рачуна о степену школске спреме приправника тј. да ли је у питању приправник за звање млађег техничара или млађег инжењера експлоатације железница.

Члан 5

Сваки приправник мора водити дневник рада у који детаљно уписује све постављене задатке, као и све елаборате које је урадио и практичне радове са којима се упознао у току стажа, са описом и свим потребним скицама, цртежима и осталим графичким радовима.

Дневник рада се мора водити ажурно и из њега се мора у сваком моменту видети шта је приправник већ урадио, какве је задатке добио и како их је решио, као и сва остала запажања приправника.

Дневник рада прегледа и повремено проверава старшина јединице односно службеник који непосредно врши обучавање приправника.

Члан 6

При прелазу из одељења у одељење односно из једне групације послова у другу шеф одељења односно вођа групације, уписује у дневник рада примедбу о општем успеху који је приправник показао за време стажа, извршеног у том одељењу, односно групацији послова.

Члан 7

Ближе одредбе о спровођењу приправничког стажа издаје Генерални директор железница.

II. — СТРУЧНИ ИСПИТИ

а) Стручни испит за приправника

Члан 8

У струци експлоатације железница постоје следећи приправнички стручни испити:

- 1) За млађег техничара експлоатације железница:
 - а) службе парне вуче;
 - б) службе електричне вуче;
 - в) службе одржавања пруге; и
 - г) службе сигнално-сигурносних постројења.
- 2) За млађег инжењера експлоатације железница:
 - а) службе парне вуче;
 - б) службе електричне вуче;
 - в) службе одржавања пруге; и
 - г) службе сигнално-сигурносних постројења.

Члан 9

Приправник се пријављује за полагање стручног испита почетком последњег месеца приправничког стажа.

У току приправничког стажа, приправник мора положити теориски саобраћајни испит, а приправник службе парне вуче још и испит за машиновођу парних локомотива, односно приправник службе електро вуче, испит за машиновођу електричних локомотива.

Теориски саобраћајни испит полаже се по завршеном делу приправничког стажа на железничкој станици, а испит за машиновођу парних локомотива односно испит за машиновођу електричних локомотива, по завршеној пракси на возњи.

Члан 10

Приправник може свој стручни испит поновити цео (из свих предмета) или само из појединих предмета.

Цео испит може се поновити два пута, и то у случају када се при првом односно другом полагању испита не положи више од половине предмета.

Цео испит понавља се у року од три месеца после првог полагања. Поједини предмети могу се поновити и раније, о чему одлучује испитна комисија. Ако кандидат при полагању ових предмета покаже неуспех сматра се да није положио цео испит.

Кандидат који је у току полагања испита одустао, сматра се да испит није положио.

Члан 11

Приправнику, који из оправданих разлога не може да полага испит у одређеном року, може старшина надлежан за постављење продужити рок за полагање испита за шест месеци.

Члан 12

За полагање стручног испита приправник подноси пријаву старшини своје организационе јединице, који ће је, са својим мишљењем, спровести испитној комисији. Уз пријаву се има доставити и дневник рада који је приправник водио за време свог приправничког стажа и доказ о раније, положеним испитима.

Члан 13

Стручни испит полаже се пред испитном комисијом Главне дирекције експлоатације железница коју именује главни директор експлоатације железница.

Испитна комисија одређује се посебно за сваку врсту испита почетком сваке године из редова службеника Главне дирекције експлоатације железница.

Сваком члану испитне комисије мора се одредити и заменик.

Чланове испитне комисије и њихове заменике треба одређивати из редова најспремнијих службеника односно службеника истакнутих у струци.

Претседник испитне комисије је један од најстаријих чланова у струци експлоатације железница.

Деловођа испитне комисије је заједнички за све комисије. Ову дужност обавља један од службеника кадровског сектора/отсека за школство/кога одреди заменик главног директора по кадровским пословима.

Деловођа испитне комисије нема право гласа при одлучивању о томе да ли је кандидат испит положио или не и не мора бити присутан обављању сваког испита.

Основна дужност деловође испитне комисије је да по упутствима претседника испитне комисије

обавља сву администрацију у вези са полагањем стручних испита.

Члан 14

Испити се редовно одржавају у Главној дирекцији експлоатације железница, а могу се одржавати и код појединих службених јединица уколико то потреба службе захтева и за то постоје услови, о чему, на предлог претседника испитне комисије, одлучује главни директор експлоатације железница.

Члан 15

О току стручног испита води се записник у који се уноси време и место одржавања испита, врсте испита, имена чланова испитне комисије, имена испитиваних кандидата, као и закључци испитне комисије са оценама.

Записник води деловођа испитне комисије или један од најмлађих чланова кога одреди претседник.

Записник потписују сви чланови испитне комисије и он се мора, заједно са осталим испитним елаборатом, чувати у архиви дирекције.

Члан 16

Испит је писмени и усмени.

Код писменог испита кандидат мора добити бар по један задатак (питање) из ових предмета, код којих су могући практични писмени радови. Из којих предмета ће се радити писмени радови, одлучује за сваки поједини испит испитна комисија.

Писмене задатке (питања) одређује испитна комисија на предлог члана комисије који је за дотични предмет одређен као испитивач.

Питања (задаци) за писмени испит морају се држати у тајности и објављују се кандидатима оног дана и часа када испит почне.

Члан 17

Писмене задатке кандидати раде под надзором најмање једног члана комисије.

Време за које се писмени задатак има решити одређује и саопштав кандидатима испитна комисија.

Испитна комисија ће кандидатима саопштити са којим се помоћним средствима могу служити при изради писменог задатка. Употреба других помоћних средстава забрањена је и у тежем случају повлачи за собом удаљење са испита до наредног испитног рока, о чему одлучује испитна комисија.

По завршетку писменог испита све радове ће разгледати члан испитне комисије који је одређен за испитивача за тај предмет и предложити оцену. Дефинитивну оцену утврдиће испитна комисија.

Члан 18

На усмени испит пуштају се кандидати који су положили писмени испит.

Усменом испиту присуствују по могућству сви чланови испитне комисије, а најмање два члана.

Испитивач може унапред саставити питања за усмени испит из описаног испитног градива и распоредити их на посебне листиће, а може постављати питања непосредно.

Члан 19

Оцену на усменом испиту даје члан комисије-испитивач, али се коначна оцена своди комисијски,

Код предмета који имају и писмени испит крајња оцена се изводи из оцена које је кандидат добио на писменом и усменом испиту и из општег утиска који је оставио на испиту.

Члан 20

Знање које кандидат покаже на писменом и усменом испиту оцењује се следећим оценама: одличан, врло добар, добар и слаб.

Кандидат је положио испит ако је из свих предмета добио бар оцену добар.

Поред оцена за сваки поједини предмет, кандидат се, на основу просечног успеха, оцењује и општом оценом за све предмете.

Члан 21

По завршеном испитивању комисија закључује и потписује записник, а затим претседник у присуству чланова комисије, објављује кандидатима резултат испита.

Члан 22

Кандидатима који су положили испит, испитна комисија ће издати сведочанство о положеном испиту.

Сведочанство садржи: генералије кандидата, место и дан полагања испита, врсту испита и општу оцену коју је кандидат добио на испиту односно са каквим је успехом испит положио.

Сведочанство потписује претседник и деловођа испитне комисије а доставља се кандидату преко његове службене јединице.

Члан 23

Кандидата који није положио испит, испитна комисија ће обавестити и писмено преко његове службене јединице.

У извештају ће се назначити да ли кандидат има право на поновни испит и у коме року, као и то, да ли треба да се понови цео испит или само поједини предмети.

Члан 24

Резултат испита убележава се у све примерке кандидатовог службеничког листа.

Члан 25

По положеном стручном испиту приправник се доставља на звање млађег техничара односно млађег инжењера експлоатације железница.

Члан 26

Уколико би кандидат ради полагања одобреног стручног испита морао да отпутује у неко друго место, такво путовање сматра се као службено путовање за које приправнику припада накнада трошкова према прописима који регулишу ово питање.

Ако кандидат неоправдано одустане од полагања испита не припада му право на накнаду трошкова.

б) Стручни испити за звања за која није прописана приправничка служба

Члан 27

У струци експлоатације железница постоје следећи стручни испити за звања за која није прописана приправничка служба:

А) У саобраћајно-транспортној служби

1) За млађег техничара експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе.

Овај испит састоји се из:

а) телеграфског испита;

б) саобраћајног испита (теориског и практичног); и

в) транспортно-комерцијалног испита.

2) За железничког телеграфисту.

3) За саобраћајно-транспортног железничара IV класе (пописивача кола).

4) За саобраћајно-транспортног железничара IV класе (колског евидентичара).

5) За саобраћајно-транспортног железничара III класе:

а) испит за кочничара, скретничара и маневристу; и

б) испит за одјавничара-блокара.

6) За саобраћајно-транспортног железничара II класе:

а) испит за надзорника скретница;

б) испит за руководиоца маневре;

в) испит за кондуктера;

г) испит за саобраћајног отпремника (досадашњи саобраћајни званичник); и

д) испит за транспортног отпремника (досадашњи надзорник товаришта, односно отпремни стражар);

7) За саобраћајно-транспортног железничара I класе:

а) испит за ревизора возова;

б) испит за надзорника маневре; и

в) испит за возовођу.

Испити под тачком 1 а), б) и в) претстављају једну целину.

Завршни испит ученика саобраћајно-транспортног отсека железничког техникума признаје се као положени телеграфски, теориски саобраћајни и транспортно-комерцијални испит.

Према томе, они по завршетку техникума полажу на први само практични саобраћајни испит.

Завршни испит ученика школа и курсева за отправнике возова признаје се као положени телеграфски и теориски саобраћајни испит. Према томе, они на први полажу практични саобраћајни испит и транспортно-комерцијални испит.

Млађи техничар експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе дужан је да положи све стручне испите најдоцније у року од две године по ступању у службу, а док не положи све испите не може бити унапређен у више звање.

Б) У служби вуче:

1) за железничара вуче IV класе (ложача);

2) за железничара вуче III класе (машинovoђу на маневри);

3) за железничара вуче II класе (прегледача кола); и

4) за железничара вуче I класе:

а) испит за машинovoђу парне локомотиве;

б) испит за помоћника машинovoђе електричне локомотиве;

в) испит за машинovoђу електричне локомотиве;

г) испит за моторovoђу дизел моторних кола; и

д) испит за машинovoђу електро моторних кола.

5) за надзорника вуче; и

6) за пословovoђу вуче.

В) У служби одржавања пруге:

1) за железничара одржавања пруге III и II класе (чуvara усека, клисура, мостова, тунела, пре-лаза и косина и чуvara пруге);

2) за железничара одржавања пруге I класе (десетара);

3) за надзорника одржавања пруге.

Г) У служби сигнално-сигурносних постројења:

1) за железничара сигнално-сигурносних постројења (руковаоца);

2) за надзорника сигнално-сигурносних постројења.

Члан 28

Задатак стручних испита је, да се установи да ли службеник струке експлоатације железница располаже са довољно теориске и практичне спреме за обављање послова који спадају у делокруг дотичног звања.

За полагање стручних испита службеници се могу спремати на специјалним курсевима (групно), путем појединачне обуке (посредством инструктора) или сами.

Члан 29

Старешине јединица имају се старати да кандидати што боље и што пре стекну потребно стручно знање, како теориско тако и практично.

У том циљу старешина ће или лично спремати кандидате за испит, или ће их ради тога додељивати посебним службеницима — инструкторима.

Инструкторе треба одабирати из редова најискуснијих (теоретски и практично спремних) службеника.

Једном инструктору може се ради истовременог обучавања доделити највише три кандидата.

За која звања односно дужности се може вршити спремање путем инструктора, одређује Генерални директор железница.

Члан 30

Инструктор је дужан да са кандидатом обради цело испитно градиво и да обуку изводи како теориски тако и практично.

Обука мора да се изводи по утврђеном распореду, који унапред (бар за месец дана) саставља инструктор, споразумно са кандидатом.

Распоред треба саставити тако, да се часови одржавају ван радног времена, када су кандидат и инструктор слободни од редовних дужности.

Распоред часова прегледа и одобрава рад по њему старешина јединице.

Члан 31

Старешина јединице је дужан да повремено контролише рад инструктора и кандидата и да даје евентуално потребна упутства у циљу што успешнијег извођења обуке.

Члан 32

Да би се осигурала контрола рада инструктора и кандидата, а нарочито да би се испитној комисији омогућило упознавања са обимом пређеног градива и постигнутог успеха кандидата, инструктор је дужан да води „дневник обуке”, који има следеће рубрике:

1) датум поучавања;

2) број наставних часова;

3) назив обрађиване теме;

4) оцена знања кандидата;

5) потпис инструктора;

6) потпис кандидата; и

7) примедба.

Члан 33

Када је обука завршена, тј. када је инструктор са кандидатом обрадио целокупно испитно градиво, што се мора видети и из дневника обуке, старешина јединице, или службеник кога он за то власти, извршиће предиспит, и уколико утврди да је кандидат довољно припремљен за полагање стручног испита, пријавиће га надлежној испитној комисији.

Са пријавом, која има да садржи све потребне податке, доставиће се испитној комисији и дневник обуке.

Члан 34

Службеници струке експлоатације железница, са звањима за која није прописана приправничка служба, полажу стручне испите пред испитном комисијом Главне дирекције експлоатације железница.

Члан 35

Испитне комисије по могућству треба да буду сталне, и за сваку поједину врсту одређују се почетком сваке године.

Чланове испитне комисије са потребним бројем заменика одређује главни директор експлоатације железница.

За чланове испитне комисије и њихове заменике треба одређивати најспремније службенике, који могу бити службеници Главне дирекције експлоатације железница или службеници саобраћајних сектора и већих основних јединица. У сваком случају, председник комисије мора бити орган Главне дирекције.

Састав испитне комисије за сваки поједини испит прописан је уз испитно градиво.

Члан 36

Испити се одржавају редовно четири пута годишње, и то у месецима: марту, јуну, септембру и децембру.

По потреби испити се могу одржавати и мимо напред наведених рокова, о чему одлучује орган надлежан за одређивање испитне комисије на предлог председника испитне комисије.

Испити се редовно одржавају у седишту Главне дирекције експлоатације железница, а по потреби и у седиштима већих основних јединица.

Члан 37

Испити су редовно писмени и усмени. Који испити могу бити само усмени одређује Генерални директор железница.

Код писменог испита кандидат мора добити бар по један задатак (питање) из оног градива код којег је могућ практични писмени рад.

Писмене задатке (питања) одређује испитна комисија на предлог члана комисије који је за односни предмет одређен као испитивач.

Задаци за писмени испит морају се држати у тајности и објављују се кандидатима оног дана и часа када испит отпочне.

Члан 38

Начин усменог испитивања, оцењивање, вођења испитног записника, саопштавање резултата испита,

поступак око издавања уверења о положеном испиту, и друго што је у вези са полагањем испита, — исто је као и код испита за приправнике, те важе сходне одредбе које су тамо прописане.

в) Програм испита, услови за полагање испита и састав испитних комисија

Члан 39

Испитно градиво састоји се из општег и стручног дела.

Општи део прописује Комитет за законодавство и израду народне власти Владе ФНРЈ, док је стручни део прописан овим правилником.

ГРАДИВО СТРУЧНОГ ДЕЛА

Члан 40

Испит за саобраћајно-транспортног железничара V класе (пописивача кола)

1) Саобраћајни прописи:

а) Сигнализација: општи појмови; сигнали електричног сигналног звона, сигнали на скретницама, колским вагама, напојнику; меџик; чеони и завршни сигнали на возовима; ручни сигнали при маневри.

б) Саобраћајни правилник: појам саобраћајне службе; распоред и примопредаја службе; приступ у станицу и на пругу; вршење службе у присуству надзорног органа; службени часовници и тачно време; станична постројења; чување личне безбедности; преглед, опрема, товарење и оптерећење кола; мере сигурности да возила не одбегну; ред возње, објављивање саобраћаја возова; распоред кола, теретница.

2) Употреба кола:

Познавање начина обележавања сопствених, страних и приватних кола; познавање серија, потсерија и сопственица кола; прелазне и домовне станице; редовна и ванредна курсна кола; изостанак, избацавање и поновно вршење курсних кола; контингентна кола; кола у турнусу; бележење кола у колске уписнике и колске предајне књиге; стављање листица на кола; листице колске службе; враћање празних кола за домовину; опште одредбе о товарном прибору; колска опрема; дезинфекција и чишћење кола; потраживање кола.

Услови: основна школа, читљив рукопис, претходно практично вежбање до три месеца.

Састав испитне комисије: два техничара експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе) и један службеник који врши дужност пописивача кола.

Члан 41

Испит за саобраћајно-транспортног железничара IV класе (колског евидентичара)

1) Евиденција кола и колског прибора:

Бележење контингентних кола и кола у турнусу; бележење кола при претовару; бележење кола предатих и примљених на прелазним станицама; бележење кола на гаражним станицама; извештавање о бављењу страних кола; извештавање о оштећеним колима; вођење колских дневника и извештаја; потраживање, дезинфекција и гарирање кола; вођење статистике о траженим, достављеним и утовареним теретним колима; употреба колског прибора; евиденција товарног прибора; отпрамање товарног прибора; отпрамање специјалних диригованих кола.

Евиденција кола по Упутству о организацији и вршењу дневног плана превоза и састављање теретница.

2) Железничка географија:

Познавање наше железничке мреже; железнички чворови и прикључци пограничне и прелазне станице; главни правци међународног саобраћаја.

Услови: претходно положени испит за пописивача кола и најмање годину дана службе пописивача кола.

Састав испитне комисије: два техничара експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе) и један службеник који врши дужност колског евидентичара.

Члан 42

Испит за саобраћајно-транспортног железничара III класе

а) За кочничара, маневристу и скретничара

1) Саобраћајни прописи:

Сигнални правилник у целости.

Саобраћајни правилник и упутства; дужности кочничара, маневристе и скретничара; распоред службе и турнус возног особља, усмена и писмена примопредаја службе; пријава обољења; понашање; одржавање реда и безбедност саобраћаја; приступ у станицу и на пругу; ознаке на прузи (оријентација); службена места на прузи; граница отворене пруге и станице; слободан простор пруге; зауставни пут; службени часовници и тачно време; ознака скретница и колсека; делови скретница; осигурање скретница; зависност скретница и сталних сигнала; чишћење, одржавање и осветљавање скретница и сигнала; руковање скретницама, сталним сигналим и надзор; руковање браником (на месту и на путу); редовни положај скретница; брзина возње преко скретница; преглед скретница за улаз-излаз возова; привремено и посредно отправавање возова; извештавање о потпуном улазу возова и слободном меџику; врсте и назив возова; означавање возова; ред возње и објављивање саобраћаја возова; саобраћај заустопних возова; саобраћај на двоколосечној прузи (правилним и неправилним колосеком); укрштавање и претицање возова и сигурносне мере; очекивање, долазак, бављење и одлазак возова; заустављање возова при поласку, доласку и пролазу; потискивање возова; врсте, делови, преглед, поседане и руковање кочицом при маневри и на путу; опште одредбе за маневру; мере безбедности с обзиром на саобраћај возова и друмски саобраћај; отквачивање и заквачивање возова; делови квачила; маневра људском, сточном и локомотивском снагом; давање, пренос и прихватање сигнала при маневри; одбацавање, пратња, брзина и заустављање кола при маневри; маневра на слушталици и распоред одреда; мере да возила не одбегну; возња и пратња локомотиве из и у ложоници на подручју станице; истовремена маневра на више места; састављање и растављање возова; укрштавање возила с обзиром на товар и особине кола; преглед кола; цедуљисање кола; поступак са оштећеним колима; затвор колосека и пруге (предвиђен и непредвиђен); возња ручних и моторних дресина и пружних колица; право путовање на локомотиви и теретним возовима; ванредни догађаји (исклизнуће, окрзнуће, налет, судар, пожар у возу и на прузи, поплава, магла, вејањца итд.); вођење сигналног и скретничарског дневника; чување личне безбедности.

2) Употреба кола:

Серије, потсерије и сопственице кола; ознаке на колима; технички преглед кола; поступак при оштећењу кола и товара; цедуљисање кола.

3) Железничка географија:

Практично коришћење карте наше железничке мреже.

Услови: основна школа, претходно практично вежбање до шест месеци.

Састав испитне комисије: два техничара експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе) и један службеник који врши дужност кочничара, маневристе или скретничара.

б) За одјавничара-блокара

1) Саобраћајни прописи:

Сигнални правилник: употреба и одржавање сигналних средстава: сигнали електрично-сигналним звоном; употреба сигнала електрично-сигналног звона од стране возног и пружног особља; ручни сигнали пружног особља; употреба сигнала „лице праскалице“; стални сигнали; сигнали на возовима и возилима; сигнали локомотивског особља; сигнали возних службеника; посебни сигнали моторних кола и пружних аутомобила; маглењак; сигнална средства клужбеног места.

Саобраћајни правилник и упутства: распоред службе; предаја и пријем службе; приступ на пругу; вршење службе у присуству надзорног органа; ознака на прузи (снажице); слободан простор пруге; службени часовници; повремени преглед и уклањање недостатака на сигналним средствима; осветљавање сигнала; ред вожње; објављивање саобраћаја возова; обезбеђење саобраћаја узастопних возова (пријава, одјава, пожуривање); поступак када је делимична или потпуна сметња на средствима за споразумевање; налог за опрезност, прекид службе у одјавницима и пружним блокарницама; заустављање воза на отвореној прузи; заштићивање заустављеног воза; тражење помоћи и продужење вожње; саобраћај возова на двоколосечној прузи (по правилном и неправилном колосеку); обезбеђење саобраћаја возова; отправљање закаснелих узастопних возова; саобраћај возова до извесне тачке на прузи; службени вожњи колосека (пруге); мере безбедности за време затвора пруге; саобраћај за време буре, вејавице, магле; поступак када возила одбегну; пријављивање незгода и вредних догађаја; одјавни дневник.

Руковање телефоном; руковање блоком; сметње на водовима и њихово уклањање.

2) Употреба кола:

Исти програм као и за испит под а).

3) Рачуноводство путничке благатне:

Пријем, чување и продавање возних карата; обрачун и предаја новца.

Услови: основна школа, претходно практично вежбање до три месеца.

Састав испитне комисије: два техничара експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе) и један службеник који врши дужност одјавничара-блокара.

Члан 43

Испит за саобраћајно-транспортног железничара II класе

а) За надзорника скретница

1) Скретнице:

Појам горњег строја. Значај и улога скретница. Врсте скретница. Делови скретница и улога сваког појединог дела. Врсте кварова до којих на скретницама најчешће долази, а који угрожавају безбедност саобраћаја. Мере за спречавање тих кварова. Дужности скретничара и надзорника скретница у циљу

правилног одржавања скретница. Преглед скретница. Врсте колосечних веза помоћу скретница.

2) Сигурносни уређаји:

Осигурање скретница помоћу скретничких брава (састав браве, принцип рада, врсте брава у употреби на нашим железницама, руковање са бравама и њихово одржавање.) Исклучнице и колобрани. Централно постављање скретница. Врсте скретничких и сигналних поставница са и без електричне зависности. Основни појмови о механичком и електричном блоку — принцип рада и руковање. Осигурање саобраћаја узастопних возова помоћу пружног блока (основни појмови). Дужности скретничара и надзорника скретница у одржавању сигурносних уређаја.

3) Саобраћајни прописи:

Опште дужности надзорника скретница. Примо-предаја службе. Преглед скретница за улаз односно излаз возова. Чување и руковање кључевима скретница и колобрана. Повремени преглед скретница и сигурносних уређаја. Одговорност за правилан и исправан положај скретница. Извештавање о постављеним скретницама за улаз односно излаз возова. Обавештавање о укрштавању, претицању и саобраћају возова. Промена улазног колосека. Превремено отправљање возова. Индицијско отправљање возова. Упис података у скретничарски дневник. Познавање и употреба свих сигнала.

Услови: претходно положени испит за кочничара, маневристу и скретничара и најмање годину дана службе скретничара.

Састав испитне комисије: три инжењера или техничара експлоатације железница (по један из саобраћајно-транспортне службе, службе одржавања пруге и службе сигнално-сигурносних постројења) и један службеник који врши дужност надзорника скретница.

б) За руковоаца маневре

1) Возна средства:

Основни појмови о локомотивама. Врсте маневарских локомотива и њихове најосновније карактеристике (парне и моторне). Снабдевања маневарки.

Основни појмови о колском парку. Врсте кола и осталих возила. Саставни делови кола: кратак опис важних делова. Уређаји на колима (за квачење, одбијање, кочење и др.). Ближе познавање уређаја за квачење (делови квачила, врсте квачила, руковање са квачилима, основни појмови о аутоматском квачилу. Оштећење кола до којих може доћи при маневрисању. Мере за спречавање тих оштећења.

Основни појмови о подмрзивању, чишћењу и дезинфекцији кола.

Веза при раду маневарског особља са особљем колско-техничке службе (прегледачима кола).

2) Саобраћајни прописи:

Основни појмови о маневарском раду: шта је маневра; врсте маневре с обзиром на циљ и начин извођења; елементи маневре (вожња, полувожња); маневарски колосеци, извлачачици; важност маневарског рада.

Маневрисање вожњом (улажењем) и одбачајем. Предности маневрисања одбачајем.

Маневрисање на спушталици, начин рада, споразумевање, регулисање брзине, локални сигнали. Предности маневрисања на спушталици.

Прописи за извођење маневре: заштита станице за време маневрисања. Наређивање, управљање и надзор над маневром. Правила за чување личне безбедности. Дужност и одговорност руковоаца маневре. Руковање скретницама при маневрисању и одговорност за њихов положај. Мере опрезности када

се маневрисање врши једновремено на више места. Маневрисање преко путних прелаза. Закључивање и откључивање возила при маневрисању. Руковање кочицама и палучама. Возила која се не смеју одбацивати ни спуштати и мере сигурности да возила не одбегну.

Организација маневарског рада: маневарски реони, распоред маневре, правилно искоришћавање маневарских локомотива, напредне методе маневарског рада, голям комплексних маневарских бригада, предности такве организације маневарског рада. Појам дневног плана рада станице и план рада маневарског одреда.

Прописи о састављању возова: општа правила, састављање брзих и путничких возова, састављање мешовитих возова, састављање теретних возова.

Познавање и употреба свих сигнала, нарочито сигнала при маневрисању.

Услови: Претходно положени испити за кочничара, маневристу и скретничара и најмање годину дана службе маневристе.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница (један саобраћајно-транспортне службе и један службе вуче) и један службеник који врши дужност руковођа или надзорника маневре.

в) За кондуктера

1) Саобраћајни прописи:

Програм као и за испит кочничара, маневристе и скретничара — још и ово: употреба књижице реда вожње; везе и сачекивање на прелазним станицама; руковање кочицама за време вожње (возови са ручним кочењем); учешће на маневри у успутним станицама (опредне пруге); одредбе саобраћајно-транспортног упутства. III део за путнички саобраћај; осветљавање, грејање, чишћење и чување кола од оштећења.

2) Употреба кола:

Познавање серија, подсерија и сопствености путничких и теретних кола; редовна и ванредна курсна кола; технички преглед кола; поступак при оштећењу кола и товара; цеђуљисање кола.

3) Основна тарифа:

Комбиновани превоз и важност тарифа. Редови вожње. Возне исправе. Повластице у возној цени. Чекаонице. Перошке карте. Заузимање и одређивање седишта. Поступак са ручним пртљагом. Сметње у саобраћају. Доплате и казне. Враћање возне цене. Одговорност железнице према путницима.

Пријем пртљага на превоз и издавање пртљага. Превоз робе као пртљак (експресна роба). Чување пртљага. Поступак са нађеним предметима. Носачи. Одговорност за садржај пртљага.

4) Манипулативни прописи за превоз путника, пртљага и експресне робе:

Возне исправе. Врсте, облик и садржај возних исправа. Познавање свих врста возних исправа унутрашњег и међународног саобраћаја. Повратна путовања. Путовања ради опоравка и одмора. Путници из иностранства. Баџи. Издавање претплатних карата. Посебни возови, наруџба посебних кола и одељака. Кола за спавање и ручавање, експресни и луксузни возови. Вантарифске повластице. Коришћење повластица за појединачна путовања на разне приредбе. Места где се издају возне исправе код путничких благајни. Плаћање возне цене. Жигосање возних исправа. Погрешно жигосање возне исправе. Резервисање одељака; пратиоци пошиљака; лица искључена од вожње или која се условно примажу

на превоз; враћање возне цене на путничким благајнама; чекаонице и перони, служба вратара; загађивање или оштећење железничке имовине на станицама; улажење у кола и понашање путника за време путовања; употреба возова без редовних возних исправа. Превоз лица теретним возовима. Право путовања на локомотиви; одржавање чистоће и реда у колима; ручни пртљак; уношење животиња у путничка кола; прекидање путовања; оверавање важности или неискоришћења возних исправа и прекидање путовања, задочњење воза; губитак везе возова, издавање воза; сметње у саобраћају возова; опште дужности кондуктера; опхођење са путницима; преглед возних исправа у возу; наплаћивање доплата; поступак приликом вршења доплата; одузимање возних исправа; примање на превоз пртљага; превоз експресне робе; чување пртљага; издавање пртљага.

Поступак са нађеним предметима.

Правилник за носаче.

Правилник о потражном поступку: општи појмови о губитку, мањку и оштећењу; пријављивање, трагање и сређење код пошиљака, пртљага и експресне робе.

Упутство за вршење железничке царинске службе: појам железничко царинске службе; царинске робе; одговорност железница; царинске казне; царински затвор; врсте царинског поступка; ограничење исправе; дужност возног особља; царински надзор на пограничним станицама при превозу путника и пртљага; преглед путника и ручног пртљага; домаћи превоз; ванредни догађаји.

Превозење војних лица, пртљага и експресне робе и плаћање превозних трошкова железнице.

Ограничења примања на превоз и преносења појединих предмета по списку забрана.

5) Тарифски прописи:

Тарифа за превоз путника, пртљага и експресне робе у унутрашњем и међународном саобраћају и практична употреба тарифских таблица и путничког даљњара (израчунавање возних цена и доплата).

Вантарифске повластице.

6) Станично рачуноводство:

Урачунавање доплатних белица.

7) Железничка географија:

Практично коришћење картом железничке мреже; железнички чворови и прикључци; пограничне и прелазне станице; главни правци путничког саобраћаја.

Услови:

а) два разреда средње школе и практично вежбање до 6 месеци на пословима кочничара, маневристе, скретничара и кондуктера; или

б) претходно положени испити за кочничара, маневристу и скретничара или за одјавничара-блокара и најмање годину дана службе на једној од тих дужности.

По положеном стручном испиту самостално вршење кондуктерске дужности може се допустити тек после најмање пет извршених вожњи на релацијама дужим од 50 км под надзором искусног кондуктера.

Састав испитне комисије: један техничар експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе), један комерцијалиста и један службеник који врши дужност кондуктера.

г) За саобраћајног отпремника

1) Пруга и постројења:

Основни појмови о горњем и доњем строју пруге, значај појединих елемената доњег и горњег строја.

Основни појмови о уређењу колосека у правој и кривинама. Проширење и надвишење колосека (појам прелазне кривине и прелазне рампе).

Скретнице и колосечне везе: врсте скретница, делови скретница, одржавање скретница. Врсте колосечних веза које се добијају помоћу скретница.

Пружна постројења и ознаке: путни прелазни стубови, падокази, километарски и хектометарски стубови и сл.

2) Возна средства:

Основни појмови о локомотивама и колима. Врсте локомотива с обзиром на врсту моторне снаге; карактер вуче; положај тендера; ширину колосека; врсту возова и сл. Обележавање локомотива (сопственица, серија, број, врста). Врсте кола. Уређаји на колима (за квачење, одбијање, кочење). Врсте кочница, кратак опис ручних и ваздушних (прстих и аутоматских) кочница. Грејање и осветљавање кола (све само у најопштијим цртама).

3) Везе и сигнално-сигурносни уређаји:

Основни појмови о везама у употреби код наших железница (телеграф, телефон); главни делови телефона; руковање телефоном и одржавање.

Врсте сигнално-сигурносних уређаја. Осигурање скретница помоћу брава (састав, врста). Правилно руковање и одржавање. Искључнице и колобрани. Врсте скретничких и сигналних поставница. Кратак опис главних сигнала и претсигнала, као и руковање са њима. Основни појмови о механичком и електричном блоку и начин руковања. Појам пружног блока.

4) Саобраћајни прописи:

Исти програм као и за испит кочничара, маневристе и скретничара и још ово: одредба о премештању и одређивању укрштавања; испостављање налога; обезбеђење саобраћаја узастопних возова; дочекивање возова; одјавни дневник; ванредни догађаји.

5) Употреба кола:

Исти програм као код испита за кочничара, маневристу и скретничара.

6) Рачуноводство путничке благајне:

Врсте, облик и садржај возних карата.

Пријем, чување и продавање возних карата, обрачун и предаја новца.

7) Железничка географија:

Практично коришћење картома наше железничке мреже, познавање важнијих железничких праваца и чворова.

Услови: а) два разреда средње школе и практично вежбање до шест месеци на пословима маневристе, скретничара и саобраћајног отпремника;

б) претходно положени испит за кочничара, маневристу и скретничара и најмање годину дана службе на једној од тих дужности.

По положеном стручном испиту самостално вршење дужности саобраћајног отпремника може се допустити тек после службе под надзором од најмање месец дана.

Састав испитне комисије: четири инжењера или техничара експлоатације железница (по један из свих грана службе), један комерцијалиста или финансијски ревизор и један службеник који врши дужност саобраћајног отпремника.

д) За транспортног отпремника

1) Саобраћајни прописи:

Сигнални правилник: употреба и одржавање сигналних средстава, сигнали електричним сигналним звоном, сигнали пружног особља, стални сигнали,

сигнали на возовима и возилима, сигнали возних службеника, сигнална средства службеног места.

Саобраћајни правилник: одржавање реда и безбедности саобраћаја у станицама, приступ у станицу и на пругу, вршење службе у присуству надзорног органа, ознаке на прузи, слободан простор пруге; службени часовници, осигурање скретница, меџици, осветљавање, преглед и опрема кола, поступање са колима, товарење кола, цедулисање кола, отправавање кола, маневре, људском, сточном и локомотивском онагом, мере опрезности код маневре обзиром на саобраћај возова, мере сигурности да возила не побегну, ред вожње и објављивање саобраћаја возова, отпремање путника и робе, руковање и прекошење кључева од закључаних скретница, прекид службе, чување личне безбедности.

2) Употреба кола:

Познавање начина обележавања кола, познавање серија и сопственица кола, бележење кола у колске уписнике и колске предајне књиге, лепљење листица на празна кола, прелазне и домовне листице, листице колске, техничке и транспортне службе, начин наручивања кола, утврђивања стања расположивих теретних кола и товарног прибора, подела кола, достављање кола за планску и ванпланску робу, товарење страних кола у повратку и враћање празних кола за домовину.

3) Превозење путника и пртљага:

Врсте возних исправа и рокови важности, повластица у возној цени (тарифске и вантарифске), чекаонице, лица искључена од вожње; поступак при путовању и поступак са ручним пртљагом, враћање возне цене, пријем пртљага, превоз робе као пртљаг, (експресна роба), чување пртљага, поступак са нађеним предметима

Тарифски прописи за превоз пртљага, путника, практична употреба тарифских таблица и даљинара.

4) Превозење робе:

Врсте пошиљака, радно време са странкама, примање на превоз робе, довоз робе, испуњавање и проверавање товарног листа, паковање, проверавање и садржај, утврђивање тежине и количине, контролно вагање и бројање, доношење робе у деловима, закључење уговора о превозу, завођење товарних листова при предаји, обележавање робе листицама, плаћање превозних трошкова, франкатури рачун и поузећа, картирање, преглед кола пре утовара, товарење денчаних и колских пошиљака, товарница, затварање и пломбирање кола, предаја пошиљака возовима, одређивање превозног пута (путоказ), истоваривање и утоваривање робе, предаја робе упутној станици, завођење товарних листова и товарних карата при пристећу, преглед и наплата возарине и осталих пристејби, извештавање примаоца о пристећу робе, издавање робе примаоцу, смење при превозу и издавању.

Превоз живих животиња и животињских фирбина и ветеринарски прописи при превозу тих пошиљака.

Прописи о достављању кола на индустријске колосеке. Потражни поступак, општи појмови о губитку, мањку и оштећењу, утврђивање недостатака и вишак, пријављивање, трагање и сређење.

Царински поступак: појам железничке царинске службе, општи појам царинске службе, царина и друге дажбине, одговорност железнице, царинске казне, царински затвор, царински надзор, оштећење царинских пломби, претовар кола товарних царинском робом, оштећење царинске робе у путу. Превозење војних лица и војних пошиљака. Превозење режиских пошиљака. Привредна контрола, списак забрана. Тарифски прописи за превоз робе и практична

употреба тарифских таблица, даљинара за превоз робе и именика железничких станица.

б) Станично рачуноводство:

Опште дужности рачунополагача, благајника, рачуноводство и калкуланта.

Рачуноводство за превоз путника, рачуноводство за превоз пртљага, експресне робе и животињих намирница и рачуноводство за превоз робе. Рачуноводство станичне благајне.

б) Железничка географија:

Познавање железничке мреже наше државе (способност коришћења железничких карти).

Услови:

а) два разреда средње школе и претходно практично вежбање на товаришту до 6 месеци, или завршени курс за транспортне отпремнике; и

б) претходно положени испит за кочничара, скретничара и маневристу и вршење те дужности најмање годину дана.

Састав испитне комисије: један техничар експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе), један комерцијалиста, један финансиски ревизор (контроле прихода) и један службеник који врши дужност транспортног отпремника.

Члан 44

Испит за саобраћајно-транспортног железничара I класе

а) за ревизора возова

1) Основна тарифа.

Основни задатак железница, подручја и обим важности основне тарифе, станице и радно време, комбиновани превози, тарифе, допунске одредбе, измене и допуне, редови возње, возне исправе, повластице у возној цени, чекаонице, перонске карте, узимање и одређивање седишта, поступак при путовању, лица искључена од возње, поступак са ручним пртљажом, сметње у саобраћају, доплате и казне, враћање возне цене, одговорност железнице према путницима.

Пријем пртљага на превоз, издавање пртљага, превоз робе као пртљак (експресна роба), чување пртљага, нађени предмети, носачи, одговорност железница за пртљак, претпоставка о губитку пртљага, одговорност за садржај пртљага

Застисници, рекламације и тужбе.

2) Манипулативни прописи за превоз путника, пртљага и експресне робе:

Правилник о манипулацији при превозу путника, пртљага и експресне робе.

Правилник о потражном поступку. Општи појмови о губитку, мезњу и оштећењу, утврђивање недостатака и вишака, пријављивање, трагање и сређивање вишака и недостатака код пошиљака пртљага и експресне робе.

Употреба путничких и пртљажних кола у унутрашњем и међународном саобраћају.

Правилник о руковању нађеним предметима.

Правилник за носаче.

Упутство за вршење железничке царинске службе, појам железничке царинске службе, царински прописи, царинска роба, царина и друге дажбине, одговорност железнице, царинске казне, магацини и стоваришта, царински надзор, царински затвор, врсте поступка, ограничења, исправе, дужност возног особља, издавање пошиљака примаоцу, саобраћај путника, пртљага и експресне робе (увоз, извоз, провоз), домаћи провоз, ванредни догађаји, рачунање железничких царинских пристојби.

Упутство за превоз војних лица и пошиљака, одредбе о превозу лица, пртљага и експресне робе.

Привредна контрола, списак забрана.

3) Тарифски прописи:

Тарифа за превоз путника, пртљага и експресне робе.

Превозење војних лица, војног пртљага и експресне робе, плаћање за превоз војних лица, војног пртљага и експресне робе.

Практична употреба тарифских таблица, путничког и робног даљинара и именика железничких станица. Вантарифске повластице.

4) Прописи о отпраљвању путника, пртљага и експресне робе у међународном саобраћају:

Међународна конвенција о превозу путника, пртљага и експресне робе.

Заједнички прописи о отпраљвању путника, пртљага и експресне робе у међународном саобраћају.

Међународне савезне (директне) тарифе за превоз путника, пртљага и експресне робе.

Услови:

а) четири разреда средње школе, положени испит за кондуктера и вршење те дужности најмање шест месеци, и

б) претходно положени испит за кондуктера и вршење те дужности најмање две године.

Састав испитне комисије: два комерцијалиста и један службеник који врши дужност ревизора возова.

б) За надзорника маневре

Организација маневарског рада: станични пословни ред и I и II део, дневни план рада станице и маневарских одреда; маневарски реони, распоред маневре и маневарских одреда (општи принципи и специфично у станици у којој кандидат ради), дужност и одговорност надзорника маневре, мере опрезности при маневри, преглед и постављање возова, сређивање брута по групама и правцима, распоред кочница, оптерећење возова, уврштавање кола с обзиром на природу товара и особине кола, прекид рада због улаза-излаза возова, маневра на више места, затвор колосека, послуживање појединих манипулационих места, инострани саобраћај, путоказ прелазне станице.

Услови: претходно положени испит за руковаоца маневре и успешно вршење те дужности најмање две године.

Састав испитне комисије: два техничара експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе) и један службеник који врши дужност надзорника маневре.

в) За возовођу

1) Пруга и постројења:

Основни појмови о горњем и доњем строју пруге, појам трасе узаног и попречног профила, појам слободног профила. Врсте пруге (главне и споредне). Основински притисак.

Основни појмови о уређењу колосека и правој и кривинама (проширење и надвишење колосека појам прелазне кривине и прелазне рампе).

Скретнице: задатак, главни делови, врсте, појам скретница преносница и тријангла.

Пружна постројења и ознаке: путни прелаз, браници, падокази, километарски и хектометарски стубови и сл.

2) Возна средства:

Локомотиве: врсте локомотива с обзиром на врсту моторне снаге (парне, електричне, моторне), карактеристике појединих врста локомотива (добре и слабе стране), важнији делови локомотиве и њихов кратак опис. Подела парних локомотива с обзиром на: карактер вуче, положај тендера, ширину колосека, врсту возова, врсту паре, врсту горива и др. Обележавање локомотива (сопственица, серија, број, врста)

Организација вуче: путни сектори, ложионице (матичне и обрне) важнија ложионичка постројења (чупе, угљене рампе, водостанице). Турнус локомотива, врста поселања, важнији измеритељи рада локомотива

Кола: врсте кола, главни делови кола, уређаји на колима (заквачење, одбијање и др.)

Кочење: циљ кочења, врсте кочница, кратак опис ручних и ваздушних (прстих и аутоматских) кочница и начин њиховог функционисања, прејање и осезавање кола (врсте и кратак опис функционисања).

3) Саобраћајни прописи:

Турнус особља, вршење службе у присуству надзорног органа, полис и преглед, товар и кола, одређење места, подела воза под надзор возног особља, укривање кола у возове, обзиром на врсту товара и особине кола, уврштавање осталих возова, број осигурања у возу, припрема воза, положај, количина и употреба локомотиве, упис података у путни лист, локомотивски лист, распоред кола и теретницу: дужност возног особља пре поласка, за време вожње, долазак и бављења у станици, долазак у крајњу станицу и предаја воза, заустављање и заштићавање воза на отвореној прузи, продужење вожње или позичење у станицу, поступак када воз не може да одржи време вожње, скраћивање задоласка, саобраћај на двоколосечној прузи, саобраћај до извесне тачке на прузи, укривање и стицање возова, писмени назови, сачекивање воза, затвор пруге и колосека, саобраћај зими, ред вожње, додатак реду вожње, саобраћајно-транспортно упутство III део, ванредни догађаји и поступак, превоз лица теретних возовима, практично обрачунавање оптерећења, процента кочења и коченог брута.

Позначавање и употреба свих сигнала.

4) Превозење робе:

Врсте пошиљака, примање на превоз робе, паковање, проверавање садржаја, утврђивање тежине и количине, контролно вагање, бројање, обележавање робе листицама, преглед кола пре утовара, товарне денчаних и колских пошиљака, товарница, затварање и пломбирање кола, стављање листица на кола, одређивање превозног пута (путоказ), предаја пошиљака возовима, истоваривање и дотоваривање робе, предаја робе упутној станици, предаја робе у одвојеним станицама, залутале пошиљке, сметње пре превозу.

Превоз живих животиња и животињских сировина.

Превоз војних пошиљака робе.

Царински поступак, оштећење царинске робе у путу, царински надзор на пограничним станицама при превозу робе, надзор и преглед теретног воза одређеног за иностранство, домаћи превоз, ванредни догађаји, прописи и царински затвор кола у међународном саобраћају.

Потражни поступак, пријављивање, трагање и сређење код пошиљака робе.

Услови: а) четири разреда средње школе, положени испит за кондуктера и вршење те дужности најмање 6 месеци, или

б) претходни положени испит за кондуктера и вршење те дужности најмање две године.

Састав испитне комисије: три инжењера или техничара експлоатације железница (по један из саобраћајно-транспортне службе вуче и службе одржавања пруге) и један службеник који врши дужност возовође.

Члан 45

План за железничара вуче IV класе (ложача)

1) Саобраћајни прописи:

Врсте сигнала, ручни сигнали и њихова употреба, сигнали станичног, возног и пружног особља, праксице, сигнали на возовима, стални сигнали и њихово значење, сигнали на скретницама, ознака места за заустављање возова, граница маневрисања, сигнали за маневру, на напојнику и колској ваги, пружна опоменица, сигнал за смањење брзине, свршетак и почетак потискивања, неважење сталних сигнала, магдешк, сигнали локомотивског особља, сигнални конопца.

Пружна, станична и саобраћајна постројења. Службена места на железничким пругама, опште одредбе на маневри на путним прелазима и због улаза-излаза возова, вожња локомотиве ван ложионичког круга, отправљање локомотиве, тендера и моторних кола изван службе, заквачивање и отквачивање локомотиве, врсте и назив возова, право путовања на локомотиви, значај налога опрезности, обавештење о саобраћају возова, дужност ложача пре одласка, за време вожње и задржавања, употреба локомотиве за потискивање, вожња саме локомотиве, заустављање и заштићавање на отвореној прузи, чување личне безбедности.

2) Упутство за машиновође и ложаче:

Руковање и надзор над локомотивама под паром, спремање ложача, служба машиновође и ложача, поетдостављени машинскојима и ложачима у служби, позивање машиновође и ложача у служби и ван ње, дужност машиновође према ложачу, дужност машиновође и ложача кад један од њих за време вожње постане неспособан за службу, дужност машиновође и ложача у ложионици, повремено чишћење и прање локомотивских котлова, одржавање локомотивских котлова, одржавање парне машине, механизма, постоља и тендера, чишћење локомотива и тендера, долазак у службу, потпала и преглед локомотиве пре изласка на пут, излезак локомотиве из ложионице, вожња на прузи, улазак и боравак у станицу, долазак у крајњу станицу или ложионицу, опште дужности локомотивског особља у матичној ложионици и при припадности, дужности локомотивског особља на отправљеним локомотивама ван службе.

3) Локомотиве:

Општи део: врсте локомотива и њихово обележавање, опште познавање главних делова локомотиве и њихове функције: парне машине, постдље, кретни и разводни механизми и трчећи строј, познавање мазалица на локомотиви и њихов рад.

Детаљно познавање локомотивских парних котлова, њихови главни саставни делови (стојећи котао, подужни котао, димњача, груба арматура, фина арматура), специјалне направе на котлу, њихов рад и руковање са њима.

Познавање тендера.

Познавање прописа о мерама сигурности против мраза.

4) Погонски материјал у локомотивској служби:

Познавање врста горива, детаљно познавање врста угља и његових особина, сагоревање и топлотна моћ угља, економија ложења.

Врста мазива у употреби код подмазивања локомотива, особине мазива, употребљивост појединих врста мазива.

Вода уопште, тврда и мека вода, котловски камен, водена пара (влажна и прегрејана).

Практична способност:

Знање ложења на локомотиви при вучи воза и заустављање локомотиве;

Услови: основна школа, најмање шест месеци успешног рада на приучавању за послове ложања у ложионици и најмање месец дана припреме за ложања као треће лице на локомотиви.

Састав испитне комисије: један инжењер или техничар експлоатације железница (службе парне вуче), један техничар експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе) и један службеник који врши дужност ложања.

Члан 46

Испит за железничара вуче III класе (машиновођу на маневри)

1) Саобраћајни прописи:

Значај маневарског рада; врсте маневрисања; мере опрезности с обзиром на саобраћај возова; вожња преко скретница; руковање скретницама; одговорност за њихов положај; закључивање и откључивање кола; мере опрезности кад се једновремено маневрише на више места; руковање кочицама, устављачима и папучама; маневрисање локомотивом, одбацивање кола, рад на спушталици, вожња у станичном подручју.

Познавање и употреба свих сигнала, а нарочито при маневрисању.

2) Локомотиве:

Детаљно познавање локомотиве, њеног котла и рад сваког појединог дела, познавање специјалних направа на локомотивама, обележавање локомотива.

Технички прописи о парним локомотивама.

Прописи о мерама сигурности против мрза.

3) Кочице:

Познавање врста кочица у употреби код железница у експлоатацији Министарства саобраћаја.

Практична способност:

Руковање локомотивом на маневри са применом саобраћајних и сигналних прописа.

Услови: претходно положени испит: за ложања и најмање годину дана успешног рада на тој дужности.

Састав испитне комисије: један инжењер или техничар експлоатације железница службе парне вуче, један техничар експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе, један машиновођа на маневри или машиновођа парне локомотиве.

Члан 47

Испит за железничара вуче II класе (прегледача кола)

1) Аритметика и геометрија:

Основне рачунске радње са целим бројевима и децималним разломцима. Дизање на квадрат целих бројева и децималних разломака. Просто правило тројно.

Дефиниција тачке и линије. Праве и криве линије. Дефиниција дужи, зрака и полузрака. Подела праве на једнаке делове. Врсте углова. Подела геометријских слика и њихов кратак опис. Израчунавања обима и површине геометријских слика. Подела и опис геометријских тела. Израчунавање површине и запремине геометријских тела.

2) Физика:

Задатак и подела физике. Основи науке о кретању, брзина и убрзање, мере, појам силе и масе, услови равнотеже, тежа, тежиште, врста равнотеже,

просте машине, трење, и отпори, појам рада и ефекат.

Својства течности: распрострањање притиска у течности, спојни судови, Архимедов закон, пливање тела, капиларност.

Својство гасова, атмосфера земље, барометар, манометар.

Појам температуре, дејство топлоте на тела, термометри, појам количине топлоте. Промена агрегатног стања, својства паре, распрострањање топлоте.

Извори светлости, распрострањање светлости, појам јачине светлости.

Магнетизам, природни и вештачки магнети. Магнетска инфлуенција, магнетско поље, замљин магнетизам.

Основни појмови о електрицитету, основни закон електричне струје, дејство електричне струје. Галвански елементи батерије, електромагнетизам. Општи појмови о генераторима, електромоторима и трансформаторима.

3) Хемија и технологија:

Основни појмови хемије. Физичке и хемиске промене на телима. Смесе и раствори, разлагање материје. Појам хемиских елемената и једињења, појам киселине, базе и соли. Важнији елементи.

Технологија воде. Гориво (чврсто, течност и гасовито).

Гас за осветљење и његова производња.

Познавање материјала који се употребљава у машинској служби

4) Састав кола:

Познавање састава кола и техничких направа на колима.

Скица и општи подаци на колима. Постоје кола, трчећи stroj, обртна постоља, влачни и одбојни уређај, кочице полужје, степенице, рукодржи, сигнални дршци, колски сандук и спољна оплата, унутарње облагање зидова, патос, плафон, врата, прелазни уређај, хармонике, прозори, отвори и вентилација, уређаји парног и електричног грејања кола, остали разни уређаји на колима и њихови системи, натписи и натписане таблице.

5) Кочице:

Познавање састава, деловање, употреба, руковање и поправке свих врста кочица, које су у употреби на нашим железницама (Вестингхаус, Кнор, Божић и Харди).

6) Колска служба:

Прописи административно-колске службе, употреба кола, лепљење листица на кола, товарни прибор и опрема кола.

Правилник техничке колске службе.

Упутство за прегледаче кола.

Упутство о пријему кола оправљених из радионице.

Познавање прописа (технички део) за узајамну употребу путничких и пртљажних кола у међународном саобраћају (РИГ) и за узајамну употребу теретних кола у међународном саобраћају (РИВ). Познавање прописа за утврђивање штете и бележење кварова у путни лист. Познавање прописа о подмазивању кола. Познавање прописа о поступку при затрепању лежишта осовина кола.

Прописи за парно грејање возова у целости.

Прописи о осветљавању возова помоћу светлехет гаса у целости.

Прописи за чишћење и дезинфекцију теретних и путничких кола.

7) Саобраћајни прописи:

Врсте сигнала. Сигнал електричног звона и њихова употреба, ручни сигнали, станичног и возног особља и њихова употреба, сигнали парном пиштаљком, сигнали на скретницама, међицима, сигнали на напојнику и колској вџи, излазни и улазни сигнали и њихов значај, сигнали на возовима и возилима.

Опште одредбе за маневарску службу. Дужности и одговорности руковођа маневре, мере опрезности код маневрисања с обзиром на саобраћај возова, квачење возила, руковођење скретницама, давање сигнала, руковање кочницама и папучама, маневрисање локомотивама, одбацивање кола, мере сигурности да возила не одбегну.

Опште одредбе за састављање возова, сигурносна, штитна и завршна кола, уврштавање кола у брзе, путничке и мешовите возове, уврштавање кола са експлозивом и запаљивом робом, уврштавање кола и возила с обзиром на природу товара и особине кола. Кочење возова на пругама нормалног колосека при ручном и ваздушном кочењу, распоред кола са поседнутим кочницама. Познавање реда војње. Путовање особља теретним возовима. Осветљавање скретница. Долазак и бављење возова по станицама, одређивање места за заустављање возова у станицама, одређивање улазног колосека и очекивање доласка воза у станицу. Руковање кочницама код возова са ручним и мешовитим кочењем, код возова са ваздушним кочењем. Дужности возних службеника за време бављења у станици.

Услови: квалификовани бравар са претходно најмање годину дана успешног рада на оправци кола (периодичних прегледа) у главним или ложничким колским радионицама, са читким рукописом.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница (службе вуче), један техничар експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе) и један службеник који врши дужност прегледача кола.

Члан 48

Испит за железничара вуче I класе

а) за машиновођу парних локомотива

1) Аритметика и геометрија:

Исти програм као и код испита за прегледача кола.

2) Физика:

Исти програм као и код испита за прегледача кола.

3) Хемија и технологија:

Основни појмови хемије. Физичке и хемиске промене на телима. Смесе и раствори, разлагање материје. Појам хемиских елемената и једињења, појам киселине, база и соли. Важнији елементи. Вода за потребе железнице. Тврда и мека вода. Котловски камен. Пречишћавање и омекшавање воде.

Познавање врста горива. Детаљно познавање врста угља и његових особина. Топлотна моћ, испаравајућа моћ, процес сагоревања. Смештање угља.

Мазиво, његово добијање, врсте мазива, његове особине и употребљивост појединих врста.

Основно познавање врста материјала који се употребљава у машинској служби: челик, гвожђе, ливено гвожђе, бакар, бронза, калај, бела ковина, заштитни материјал и материјал за чишћење.

4) Локомотиве:

Врсте локомотива. Детаљно познавање локомотива, свих њених саставних делова, као и рад сваког појединог дела.

Познавање специјалних техничких направа на локомотивама и направа за подизање економије.

Правилно и рационално руковање локомотивом и њеним направама. Кварови на локомотиви (сем котла).

5) Парни котлови:

Врсте котлова, посебно локомотивски. Главни саставни делови локомотивског котла и њихова намена. Груба и фиња арматура котла и рад сваке поједине направе.

Познавање специјалних направа на котлу и направа за подизање економије.

Грејна површина, ступањ ефекта котла, сагоревање на решетки парног котла, степен добротности тришта.

Кварови на котлу. Оправка и проба котла, Експлозија котла. Касирање котла. Котловска књига.

6) Технички прописи:

Технички прописи о возним средствима. Познавање правилника за текућу и малу оправку локомотиве.

Познавање прописа о мерама опрезности за време мрза и снега.

Познавање прописа за смештај способних локомотива.

7) Колска служба:

Познавање састава кола. Општи подаци о колима. Постоје кола, трчећи stroj, обртна постоља, влаци и одбојни уређај, кочилоно полужје.

Прописи техничке колске службе. Прописи о вршењу прегледне колске службе. Познавање прописа о подмазивању кола, познавање прописа о поступку при загревању лежишта осовине кола. Прописи за грејање возова у целости.

8) Кочнице:

Познавање састава, деловање, употреба, руковање, оправке свих врста кочница, које су у употреби код наших железница: Вестингхаус, Кнор, Божић и Харди.

9) Служба вуче:

Правилник за службу вуче и упутство за машинство и ложаче.

10) Саобраћајни прописи:

Ознаке на прузи, постројења у станици, службена места на железничким пругама, слободан простор пруге, службени часовници и тачно време, скретнице и њихово осигурање, међици, остала станична и саобраћајна постројења, осветљавање кола и сигнала, ред војње, додатка реду војње и саобраћајно-транспортно упутство III део, употреба реда војње и додатка реду војње, број и уврштавање локомотиве у возове, технички преглед воза, врсте и означавање возова, увођење локомотивских возова и вођење путног листа, обавештавање о саобраћају, укрштавању, претицању и опрезности, индиректно отправљање и привремено отправљање возова, узастопни саобраћај, саобраћај на двоколосечним пругама, забрана једновременог уласка возова у станицу, долазак и бављење, место за заустављање возова, заустављање воза на отвореној прузи, бављење, тражење помоћи, продужење војње или повлачење, саобраћај до извесне тачке на прузи, потискивање возова, отправљање возова у закашњену и када не може да се одржи возно време, војња на локомотиви, заквачивање, откачивање, запрежна и потискујућа локомотива. Чување личне безбедности.

Познавање и употреба свих сигнала.

Приправник за млађег инжењера односно млађег техничара експлоатације железница полаже само предмете под ред бр. 4, 5, 6, 7, 8 и 9.

Практични део испита:

По положеном теориском испиту, кандидат за машиновођу упућује се на двомесечну праксу на возњи као треће лице. По завршеној пракси полаже практични испит из возње воза на отвореној прузи на најмање три станциона отстојања и манипулације локомотиве са примењивањем свих односких прописа.

Приправник за млађег инжењера односно млађег техничара експлоатације железница (службе парна вуче), полаже практични испит заједно са теориским испитом тј. после шестомесечне возње која је предвиђена планом приправничког стажа.

Услови: квалификовани радник: бравар, механичар, стругар, ковач и котлар са најмање годину дана успешног рада на оправкама локомотива и положеним испитом за ложаца са најмање шест месеци вршења те дужности на свим врстама возова.

Пологању испита за ложаца кандидат за машиновођу пушта се без приучавања за послове ложаца у ложионици тј. само за месец дана припреме као треће лице на локомотиви.

Изузетно испит за машиновођу може полагати и машиновођа на маневри после годину дана успешног рада на маневри и после свршеног курса за машиновођу.

Пре ступања на курс кандидат мора да извесно време ради код бравара на одржавању локомотива, за које време треба да се упозна са свим пословима око одржавања.

После ове праксе пред комисијом ложионице треба да покаже да је оспособљен да изврши мање оправке на локомотивама а специјално: глачање, скраћивање и подлагање лежишта; правилно претезање кретних полућа и натезних клинова осовинских лежишта; чишћење напојних апарата и напојне главе; заптивање водова, парних, водених и ваздушних; чишћење и штеловање кочица; искључивање једне стране парне машине.

Комисију ложионице сачињавају: један инжењер или техничар, један пословођа и један машиновска са редовно изученим браварским занатом.

Састав испитне комисије: два инжењера односно техничара експлоатације железница службе парне вуче, један техничар експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе и један службеник који врши дужност машиновође парних локомотива.

б) За помоћника машиновође електричних локомотива

1) Аритметика и геометрија:

Исти програм као код испита за прегледзача кола,

2) Физика:

Природне и физичке појаве. Особина тела, Агрегатна стања. Брзина и убрзање. Сила, маса, снага и рад. Моменат силе и спрег снага. Потенцијална и кинетичка енергија. Закон о одржању енергије. Равнотежа и услови равнотеже. Тежиште тела. Просте машине. Непроменљиво кретање. Једнако убрзано и једнако успорено кретање. Слободан пад. Убрзање земљине теже. Еластичност и напрезање. Особине течних тела. Хидростатички притисак. Архимедов закон и његова практична примена. Принцип водених кола, турбина и шумпи. Особине гасовних тела. Атмосферски притисак. Барометар, напон. Манометар. Температура. Термометри. Звук. Простирање звука у разним срединама. Извори звука. Магнетизам. Природни и вештачки магнет. Магнетне линије сила. Магнетно поље и његова јачина.

3) Основи електротехнике:

Електричне величине и јединице за мерење. Појам електричне струје, напона, електромоторне и кон-

траелектромоторне снаге и електричног отпора. Паулов закон. Омов закон, Кирхова правила, Спрезање отпора и елемента. Појам индукције и самоиндукције. Електромагнети. Кондензатори. Капацитет кондензатора. Спрезање кондензатора. Електрични акумулатори: опис, принцип рада и врсте акумулатора. Акумулаторска батерија.

4) Електричне машине, трансформатори и исправљачи.

Принцип рада електричних машина трансформатора и исправљача. Врсте електричних машина и опис њихових саставних делова. Опис делова трансформатора и исправљача. Детаљан опис радних електромотора и њихових карактеристика.

5) Електричне локомотиве:

Општи опис електричних локомотива. Обележавање типова електричних локомотива. Опис електричних локомотива у експлоатацији Министарства саобраћаја и опис функције њихових саставних делова и апаратуре. Пуштање у рад и регулација броја обрта вучних мотора, Промена смера обртања вучних мотора. Пребацивање вучних мотора из једне спреге у другу. Врсте електричних кочења.

6) Указивање прве помоћи настрадалим од електричне струје:

Градиво према постојећем упутству.

7) Саобраћајни прописи:

Познавање свих сигнала и прописа у погледу сигнализације. Вршење службе у присуству надзорног, односно претпостављеног органа. Пружна, станична и саобраћајна постројења. Обавештење особља у саобраћају возова. Пропратне исправе возова. Отправљање и саобраћај возова, Отправљање возова у задоцнењу. Саобраћај возова до извесне тачке на прузи. Службени возови. Возња радничких колица и дресина. Затварање колосека. Саобраћајна упутства за електрифицирање пруге са једносмисленом струјом напона 3000 V. Општи прописи за службу на електрифицираним пругама са једносмисленом струјом 3000 V.

Услови: квалификовани електричар, електромеханичар или електробравар са показаним успехом у раду на електричним железницама и најмање месец дана путовања на електричној локомотиви у циљу упознавања послова помоћника машиновође.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница (службе електричне вуче), један техничар експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе) и један службеник који врши дужност машиновође електричних локомотива.

в) За машиновођу електричних локомотива

1) Саобраћајни прописи:

Исти програм као и код испита за машиновођу парних локомотива.

2) Електричне локомотиве:

Детаљно познавање електричних локомотива у експлоатацији Министарства саобраћаја и функције њихових саставних делова и апаратура. Опис електричног кочења са отпорима. Рад електричних локомотива у спрези. Прописи о одржавању електричних локомотива и отклањање мањих кварова који могу да наступе у току возње.

3) Колска служба:

Исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

4) Кочице:

Исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

5) Газдинство електровуче:

Врсте електродепоа. Службеници електродепоа и њихове дужности. Организација службе електровуче: пружне и у централним установама. Службени ред вожње и графиком кретања возова. Турнус електричних локомотива и особља. Технолошки процес припреме електричних локомотива за вожње. Оправке електричних локомотива у депоу. Норма преваленог пута за поједине исправке. Норма радног учинка. Радни односи: плате, премије и награде.

6) Електровучне потстанице:

Енциклопедијско познавање уређаја електровучних потстаница на нашим електрифицираним пругама.

7) Контактна мрежа:

Енциклопедијско познавање контактне мреже на нашим електрифицираним пругама.

Предњи програм важи за кандидата који је помоћник машиновође електричних локомотива.

Приправник за млађег инжењера односно млађег техничара експлоатације железница службе електричне вуче полаже само предмете: „Електричне локомотиве“, „Колска служба“ и „Кочнице“.

Уколико се за испит пријављује машиновођа парних локомотива, он полаже предмете: „Електричне локомотиве“, „Газдинство електровуче“, „Електричне потстанице“ и „Контактна мрежа“. Сем тих предмета полаже још и следеће предмете: „Основни електротехнике“, „Електричне машине, трансформатори и исправљачи“, „Указивање прве помоћи настрадалим од електричне струје“, — по програму који је прописан код испита за помоћника машиновође електричних локомотива — и предмет „Саобраћајни прописи“ по следећем програму:

Саобраћајна упутства за електрифициране пруге са једносмисленом струјом 3000 V. Општи прописи за службу на електрифицираним пругама са једносмисленом струјом 3000 V

Практична способност:

По положеном испиту кандидат се упућује на тромесечну практичну вожњу као треће лице, после чега полаже практични испит на коме треба да покаже, у теку вожње ка релацији од најмање једног потстаничног размака, да уме самостално да обавља вожњу возова са електричном вучом.

Приправник за млађег инжењера односно млађег техничара експлоатације железница службе електровуче, практични испит полаже заједно са теориским испитом, тј. после шестомесечне вожње, предвиђене планом приправничког стажа.

Услови: а) претходно положени испит за помоћника машиновође електричних локомотива, и успешно вршење те дужности најмање годину дана; или

б) претходно положени испит за машиновођу парних локомотива и успешно вршење те дужности.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница службе електровуче, један техничар експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе и један службеник који врши дужност машиновође електричних локомотива.

г) За моторвођу дизел-моторних кола

1) Аритметика и геометрија:

Исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

2) Физика:

Исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

3) Хемија и технологија:

Општи појмови хемије. Физичке и хемиске промене на телима. Смесе и раствори, разлагање материја. Појам хемиских елемената и једињења. Појам киселина, база и соли. Важнији елементи. Познавање врсте горива. Детаљно познавање врсте течног горива и процеса сагоревања. Мазива, добивање, врсте, њихове особине и употребљивост појединих врста. Основно познавање врста материјала који се употребљава у служби вуче: челик, гвозђе, ливено гвозђе, бакар, бронза, калај, бела ковина, заптивни материјал и материјал за чишћење.

4) Основни електротехнике:

Исти програм као код испита за помоћника машиновође електричних локомотива.

5) Електричне машине, трансформатори и исправљачи:

Исти програм као код испита за помоћника машиновође електричних локомотива.

6) Мотори са унутрашњим сагоревањем:

Основно знање из теорије мотора са унутрашњим сагоревањем. Познавање свих делова мотора и рад сваког појединог дела. Сметње код мотора са унутрашњим сагоревањем и њихово отклањање.

7) Технички прописи:

Познавање прописа о руковању и одржавању моторних кола. Познавање прописа о надзору, прегледу и оправи моторних кола. Познавање прописа за смештај способних моторних кола.

8) Колска служба:

Познавање састава кола. Општи подаци о колима. Постоље кола: трчећи строј, обртно постелоје, влачни и одбојни уређаји; кочионо молужје. Познавање специјалних техничких направа на моторним колима и њиховим приколицама. Познавање електричних уређаја на моторним колима. Прописи техничке колске службе. Прописи о вршењу прегледне колске службе. Познавање прописа о подмазивању кола. Познавање прописа о поступку при загревању лежишта осовине кола. Прописи за грејање моторних кола њихових приколица и руковање са њима.

9) Кочнице:

Познавање састава, деловање, употреба и оправака свих врста кочница, које су у употреби на моторним колима.

10) Саобраћајни прописи:

Исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива с тим, да се о Додатку реда вожње I и II део тражи само опште познавање.

11) Служба вуче:

Организација ложионичког газдинства. Службе, не јединице, особље ложионице, поучавање и испитивање особља, обавештавање особља. Спремање подмлатка. Службене књиге и обрасци у ложионици. Распоред службе, поседање моторних кола. Примопредаја локомотива-моторних кола међу ложионицама. Отправљање локомотива-моторних кола. Наручбина локомотива, држање приправности, помоћни вођ поступак приликом удеса и сметњи у саобраћају. Удеси и кварови на моторним колима. Спровођење службе у ложионици. Надзорна служба над радом ложионице. Служба вуче на пруги. Ложионички круг, подручје ложионице. Мере опрезности против пожара.

Конструкција и обележавање моторних кола и локомотива. Испитивање и ревизија моторних кола. Стављање у погон нових моторних кола. Одржавање моторних кола у саобраћају. Периодични прегледи саставних делова моторних кола. Откривање опасних кварова. Чишћење моторних кола. Распоред возних средстава за оправку. Оправка и одржавање моторних кола у ложионици. Оправка моторних кола у радионици. Пријем оправљених моторних кола из радионице. Направе за чишћење снега. Пријављивање

у службу, књига наредби, књига рапорта, књига оправке моторних кола, позиварска књига, испостављање требовања материјала, Локомотивски лист, Књига алата и моторних кола.

Практични испит:

По положеном теориском испиту кандидат се упућује на једномесечну практичну вожњу моторних кола као треће лице. По завршеној пракси полаже практични испит из вожње на отвореној прузи на најмање три станична отстојања и манипулације моторним колима са применом свих односних прописа.

Услови: претходно изучени браварски или механичарски занат са показаним успехом у раду на оправци мотора са унутрашњим сагоревањем и моторних кола.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница службе вуче, један техничар експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе и један службеник који врши дужност моторвође.

д) За машиновођу електромоторних кола

1) Електричне потстанице:

Исти програм као код испита за машиновођу електричних локомотива.

2) Контактна мрежа:

Исти програм као код испита за машиновођу електричних локомотива.

3) Кочице:

Исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

4) Електрична кола:

Општи опис електромоторних кола. Обележавања типова електромоторних кола. Опис електромоторних кола у експлоатацији Министарства саобраћаја и опис функције њихових саставних делова и апаратуре. Пуштање у рад и регулисање броја обрта вучних мотора. Промена смера обртања вучних мотора. Пребањивање вучних мотора из једне спреге у другу. Врсте електричног кочења. Опис електричног кочења са отпорима. Рад електромоторних кола у електровозовима. Прописи о одржавању електромоторних кола и отклањање кварова у току вожње.

5) Саобраћајни прописи:

Исти програм као и код испита за машиновођу парних котлова с тим да је о Додатку реда вожње I и II део тражи само опште познавање.

6) Газдинство електровуче:

Врсте електродепоа. Службеници електродепоа и њихове дужности. Организација службе електровуче: пружне и у централним установама. Ред вожње и графикон кретања возова. Турнус електромоторних кола и особља. Технолошки процес припреме електромоторних кола за вожњу. Оправке електромоторних кола у депоу. Норме правилног пута за поједине исправке. Норме радног учинка. Радни односи: плате, премије и награде.

Напомена: Предњи програм важи за кандидата који је помоћник машиновође електричних локомотива.

Уколико се за испит пријављује кандидат који је машиновођа електричних локомотива, он полаже само предмет „Електромоторна кола“.

Ако се за испит пријављује кандидат који је машиновођа парних локомотива, онда он полаже предмете: „Електровучне потстанице“, „Контактна мрежа“, „Електромоторна кола“, и „Газдинство електровуче“. Осим тих предмета полаже се још и следеће предмете: „Основи електротехнике“, „Електричне машине, трансформатори и исправљачи“, „Указивање прве помоћи настрадалим од електричне струје“ — по про-

граму који је прописан код испита за помоћника машиновође електричних локомотива — и предмет „Саобраћајни прописи“ по следећем програму;

Саобраћајна упутства за електрифициране пруге са једносмисленом струјом 3000 V. Општи прописи за службу на електрифицираним пругама са једносмисленом струјом 3000 V.

Ако се за испит пријављује кандидат који је моторвођа, онда он полаже предмете: „Електровучне потстанице“, „Контактна мрежа“, „Електромоторна кола“, и „Газдинство електровуче“ а осим тога још и следеће предмете: „Указивање прве помоћи настрадалим од електричне струје“ — по програму који је прописан за испите помоћника машиновође електричних локомотива — и „Саобраћајни прописи“, по програму који је напред цитиран за кандидата — машиновођу парних локомотива.

Практични испит:

По положеном теориском испиту кандидат се упућује на практичну вожњу у трајању од два месеца, изузев кандидата који је машиновођа електричних локомотива за кога практична вожња траје само месец дана. После те вожње кандидат полаже практични испит на коме треба да покаже у току вожње на релацији од најмање једног потстаничног размака да уме самостално да обавља вожњу електромоторних кола.

Услови: претходно положени испит за помоћника машиновође електричних локомотива или за машиновођу електричних локомотива, или за машиновођу парних локомотива, или за моторвођу и успешно вршење дужности.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница (службе електровуче), један техничар експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе) и један службеник који врши дужност машиновође електромоторних кола.

Члан 49

Испит за надзорника вуче

а) за надзорника парне вуче

Вучно газдинство:

Врсте ложионица. Службеници ложионице и њихове дужности. Организација службе вуче: пружне и у централним установама.

План превозења, књижица реда вожње и графикон кретања возова. Турнус локомотива и особља. Технолошки процес припреме локомотиве за вожњу. Ложионицке оправке локомотива. Норма преваленог пута за поједине оправке. Норме радног учинка. Радни односи: плате, акордни рад, премије и награде.

Основни технички подаци локомотива. Локомотивска књига. Вођење евиденције о показатељима стања локомотива: инвентарски, радни и експлоатациони парк; Вођење евиденције и оперативних података о показатељима рада локомотива.

Елементи обрта локомотива. Прорачун обрта локомотива. Прорачун потребног броја локомотива. Одредивање тежине возова и таблице оптерећења. Израчунавање таблице процента кочења.

Основни елементи ложионице. Техничка опрема ложионица.

Услови: претходно положени испит за машиновођу парних локомотива и најмање 5 година успешног вршења те дужности.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница службе парне вуче и један службеник који врши дужност надзорника парне вуче.

б) За надзорника електровуче

Газдинство електровуче:

Врсте електродепоа. Службеници електродепоа и њихове дужности. Организација службе електровуче: пружне и у централним установама.

План превозења, књижица реда вожње и графикон кретања возова. Турнус електричних возила и особља Технолошки процес припреме електричних возила за вожњу. Оправке електричних возила у депоу. Норме преваленог пута за поједине исправке. Норме радног учинка. Радни односи: плате, акордни рад, премије и награде.

Основни технички подаци електричних возила. Локомотивска књига. Вођење евиденције о показатељима стања електричних возила: инвентарски, радни и експлоатациони парк. Вођење евиденције и оперативних података о показатељима рада електричних возила.

Елементи обрта електричних возила. Прорачун обрта електричних возила. Прорачун потребног броја електричних возила. Одређивање тежине возова и таблице оптерећења. Израчунавање таблице процената кочења. Прорачун потрошње електричне енергије.

Основни елементи електродепоа. Одређивање основних димензија депоа. Техничка опрема електродепоа. Електроенергетска постројења електродепоа.

Услови: претходно положени испит за машиновођу електричних локомотива или електромоторних кола и успешно вршење те дужности.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница службе електровуче и један службеник који врши дужност надзорника електровуче.

Члан 50

Испит за пословођу вуче

а) За пословођу парне вуче

1) Аритметика и геометрија: исти програм као и код испита за прегледача кола.

2) Физика: исти програм као код испита за прегледача кола.

3) Хемија и технологија: исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

4) Локомотиве: исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

5) Парни котлови: исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

6) Коџнице: исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

7) Кољска служба: исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

8) Технички прописи: исти програм као код испита за машиновођу парних локомотива.

9) Вучно газдинство:

Познавање техничке опреме ложионица и ложионичких постројења. Ложионичке исправке локомотива. Радни односи: плате, акордни рад, премије и награде.

Практични испит: знање руковања локомотивом у кругу ложионице односно радионице. Овај испит даје право самосталног руковања (покретања) локомотивом у кругу ложионице односно радионице.

Услови: претходно изучени браварски занат и успешан рад на оправкама локомотива у ложионици или радионици најмање две године.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница (службе парне вуче) и један службеник који врши дужност пословође парне вуче.

б) За пословођу електровуче

1) Аритметика и геометрија: Исти програм као и код испита за прегледача кола.

2) Физика: исти програм као код испита за прегледача кола.

3) Хемија и технологија:

Елементи Једињења. Смеша. Метали и металоиди. Атоми и молекули. Атомска тежина. Оксидација и редукција. Соли, киселине и базе.

Горива и мазиња уопште. Методе за добијање метала који се најчешће употребљавају за одржавање железничких возила.

4) Основи електротехнике: исти програм као код испита за помоћника машиновође електричних локомотива.

5) Електрична возила: исти програм као код испита за машиновођу електричних локомотива и машиновођу електромоторних кола (предмети: „Електричне локомотиве“ и „Електромоторна кола“).

6) Газдинство електровуче:

Познавање техничке опреме електродепоа и постројења у електродепоима. Оправке електричних локомотива и електромоторних кола. Радни односи: плате, акордни рад, премије и награде.

Услови: претходно изучени електричарски или електромеханичарски званат и успешан рад на оправкама електричних возила у депоу или радионици.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница службе електровуче и један службеник који врши дужност пословође.

Члан 51

Испит за железничара одржавања пруге III и II класе

1) Аритметика и геометрија: сва четири вида основних рачунских радњи; све врсте мера; дужине површине, запремине, тежине и времена; обични и десетни разломци; појам процената и промила.

Прав: лук и угао; изналажење површина троугла, квадрата, правсугаоника и трапеца; изналажење површина тела: коцке, призме и ваљка.

2) Саобраћајни прописи:

Врсте сигнала. Употреба и одржавање сигналних средстава. Сигнали електричним сигналним звоном и њихова употреба. Стални сигнали. Сигналу локомотивског особља. Сигнали на возовима и осталим возилима.

Пружна и стајична постројења. Ред вожње врсте и назив возова. Означивање возова. Обавештавање особља о саобраћају возова. Саобраћај на двоколосечној прузи. Вожња радничких колица и дресина. Завор пруге. Заштитавање непроходних места. Ванредни догађаји и елементарне непогоде. Појам гласникова и маглењака и њихове дужности. Руковање брањницама. Прописи о чувању личне безбедности железничких службеника.

3) Грађевински прописи:

Основни појам о земљаном трупу (насил, усек, засек); главне мане земљаног трупа и његово одржавање.

Познавање главних радова око одржавања горњег и доњег строја, као и алата и материјала. Одржавање прелаза, опрема пруге и појаса експлоатације. Пожарни реон и спречавање пожара.

Прописи о поступку у случају снежних вејавица и сметова. Правилник за чуваре пруге. Познавање и руковање телефонским и сигналним постројењима.

Услови: испит може полагати пружни радник са свршеном основном школом по показаном успеху на раду у десетарској дружини и код чувара пруге.

Састав испитне комисије: један инжењер или техничар експлоатације железница службе одржавања пруге, један техничар експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе и један службеник који врши дужност чувара пруге.

Члан 52

Испит за железничара одржавања пруге I класе (десетара пруге)

1) Аритметика и геометрија:

Детаљно познавање и употреба четири основна вида рачуна са целим, децималним бројевима, квадриање, кубирање, одређивање процента, просто правило тројно.

Дужине, просте геометриске фигуре и њихове површине, правилна тела и њихове запремине, конструисање углова, хоризонталност, вертикалност. Појмови о нивелману (равњача, подривњача, либела). Појам нагиба, изражавање у размери, процентима и промилима, мерење пажљиком.

2) Доњи строј:

Појам доњег строја: усеци, засеци, насип. Врсте земљишта и методе рада у сваком од њих. Осигурање косина свих земљаних грађевина код разних врста земљишта. Одводњавање земљаног железничког тупа. Клизишта — руч терени: постанак, дејство и санирање. Израда обложних, заштитних, потпорних зидова и кајдрма. Израда темеља за равне грађевине и равне врсте земљишта. Израда прелаза преко пруге. Општи преглед радова на доњем строју у вези са одржавањем пруге у пролеће, лети и зими.

Мостови и пропусни (дефиниција и врста).

Тунели: уздужни профил (улаз, излаз), предусек. Слободан профил тунелских типова, портали, склоњашта, одводњавање тунела.

3) Горњи строј:

Елементи горњег строја: димензије елемената горњег строја и димензије планума за равне категорије пруга. Застор. Производња застора. Избор материјала за застор. Прагови, материјал и израда прагова. Димензије обичних прагова, Мостовска и скретничка грађа. Појам о гвозденим и бетонским праговима.

Шине: материјал, опис, облик, пресеци шина: нормални типови шина; шине у кривинама; дозвољено ојечање шина.

Колосечни прибор: врста и квалитет материјала. Ексери, тирфони, везице, заворни, еластични прстенови.

Колосек као целина: нормализовани типови горњег строја. Колосек на уздужним праговима. Уређење колосека на правој и кривини. Нагиб шине, ширине колосека у правој и кривини. Надвишење спољне шине у кривинама, прелазне рампе. О проширењу и надвишењу колосека у кривинама. Међуправа, праве испред и иза скретница, диметација.

Скретнице и колосечне везе: значај, улога и елементи скретница. Врсте скретница. Мињалице. Језици са кореном и еластични. Поставни уређај и светилуке, кукасти заварачи. Срциште, проста соца, тупа (двострука), конструкција срца. Жљоб и волице срца. Скретнички средњи део.

Алат за горњи строј: пружна колица, справе за савијање шина. Припремни радови за полагање колосека. Полагање колосека и скретница. Преглед и мерење скретница.

Одржавање горњег строја: мањи радови одржавања, редовно одржавање, већи радови на одржа-

вање (пролетњи, летњи, јесењи и зимски). Чишћење застора. Притезање и измена спојног и причвршћујућег материјала. Подбијање прагова. Употреба суфлажа и уопште о суфлажу и његовој примени. Потпуна оправка колосека. Контролисање и регулисање кривине. Исправка ширине колосека, враћање померених шина (регулисање састава). Измена колосечног материјала. Измена шина, измена прагова, измена колосечног прибора. Одржавање скретница.

4) Одржавање зграда:

Положај и облик темеља. Врсте оснивања темеља. Подзињавање постојећих темеља. Димњаци. Степенице уопште. Врсте и димензије. Степенишне опраде. Таванице. Зидови од опека и ломљеног камена. Спојна грађа. Малтери: кречни, пружни. Малтерисање и оправљање искварених површина. Кречње, бојене зидних површина. Фуговање. Малтерисање таваница. Подови, кровови и разни облици кровова. Врсте покривања кровова. Олуци и цеви. Врата и капије (оков). Прозори и њихово окривање.

5) Економско-финансијска служба:

Појам материјала и инвентара. Промене којима подлеже материјал при својој употреби. Подела материјала и инвентара. Правилник о смештају материјала и инвентара: смештање материјала и инвентара по својим врстама; који се материјал смешта у зграде, а који у шупе и настрешнице; који се материјал смешта на отвореном простору; који се материјал држи у орманима. Како се обележава материјал (назив и врста материјала).

Услови: претходно положени испит за чувара пруге и успешно вршење те дужности.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница службе одржавања пруге, један службеник економско-комерцијалне струке и један службеник који врши дужност десетара пруге.

Члан 53

Испит за надзорника одржавања пруге

1) Аритметика и геометрија:

Врсте цифара и њихово обележавање. Све рачунске радње са целим, десетним и обичним разломцима. Мере за време, за угао, за дужине, површине, запремине тачности. Процентни рачун размере и пропорције. Просто и сложено правило тројно. Степовнање, кореновање.

Алгебра: дефиниција општих бројева, све рачунске радње са њима. Дефиниција једначина и неједначина. Решавање једначина првог степена.

Геометрија: дефиниција и њека основна подела.

а) Планиметрија: тачка, права, дуж, дефиниција. Круг и његови делови. Дефиниција и цртање. Угао — дефиниција. Врсте углова и њихове мере. Појам троугла. Подела троуглова, подударност. Углови у троуглу површина. Правоугли троугао. Питагорина теорема и његова примена. Четвороугли. Дефиниција и врсте. Многоугли. Дефиниција и врсте.

б) Стереометрија. Дефиниција тела и подела. Коцка, правоугли паралелепипед, призма, ваљак, пирамида, купа, лопта, површина, запремина, рачунање површина и запремине.

2) Нацртна геометрија:

а) Ортогонална пројекција. Пројекција равни. Расклапање пројекцијске равни. Квадранти. Пројекција тачке. Пројекција праве. Трагови праве. Две праве. Раван. Права и тачка у равни. Пресек двеју равни.

б) Котирање пројекције. Општи појам о пројекцији тачке. Пројекција праве. Интервал и пад праве. Раван изохитне. Претстављање терена. Профил.

Одређивање линије насила и усека помоћу попречних профила.

- в) Кровне површине (одређивање врсте крова).
- г) Крила (паралелна, коса и усправна) и кегле.
- 3) Техничко цртање:

Прибор за цртање и руковање њиме. Технички сурјевни и слова. Котирање и цртање планова у размери.

- 4) Статика и механика:

Појам и основи статике. Оптерећења, врсте и шеме. Системи носача. Пројекта греда, дефиниција и пројекција. Све остале врсте носача.

- б) Наука о грађевинском материјалу:

Чиме се бави и шта проучава наука о грађевинском материјалу. Камен природни; врсте стена, врсте дробљеног камена. Употреба природног камена у зградарству и за инжењерске радове. Вештачки камен. Врсте и производња. Малтери: креч, гипс, порланд цемент, кречни малтер, цементни малтер, продужни малтер, шамотски малтер. Бетон: врсте и размере бетона. Дрво: еластичност и чврстоћа, врсте дрвета. Метали; гвожђе у зградарству и инжењерским грађевинама. Стакло. Боје и премази. Земљиште.

- 6) Грађевинске конструкције:

Особине земљишта и моћ ношења. Положај и облик темеља. Спољни утицај на земљиште. Испитивање истога. Савлађивање воде при копању темеља. Подзиђивање постојећих темеља. Конструктивни елементи у камену. Све врсте прелаза код зидова. Изаградња зидова од влаге. Димњаци. Израда лукова и скеда. Сводови, степенице, таванање. Језична грађевинских конструкција. Спојна грађа, малтери, вештачки камен, фуговање, малтерисање таваница, подови свик врста. Дрвена грађа, везе дрвета, израда дуварова од дрвета. Међуспратне конструкције. Кровови и разни облици кровова. Олуци и олучне цеви. Дрвени подови, врата и капије и њихово окивање. Прозори и окивање. Облагање зидова дрветом. Сकेде од облица и од четвртасте грађе.

- 7) Геодезија:

Увод: значај геодезије, мерење, неизбежне грешке. Појам плана и размере. Ситуациони план, попречни пресек, читање плана.

Обележавање праваца. Мерење линија: а) степенасто, б) директно мерење и справе.

Ортогонална (правугла) метода, појам (снимање призмом) подлога; тачака у ортогоналном систему. У општим линијама обележавање (полигони влак) стационара.

Појам мерења висинских разлика, релативне висине.

Равњача и нивелмански инструмент.

Снимање појединих парцела. Профилисање. Употреба сараценових таблица при одређивању елементарне кривина. Крокирање.

- 8) Горњи строј и механичка постројења:

Појам саобраћаја и појам и значај железница. Железничка пруга и њено категорисање. Општи појам о горњем и доњем строју. Елементи горњег строја. Димензије елемената горњег строја и димензије планума за разне категорије пруга. Застор. Прагови. Материјал и израда прагова. Шине, материјал за њих, опис, облик и попречни пресеци шине; нормални типови шина. Колосечни прибор, врсте и квалитет. Колосек као целина; горњи строј типа 49а, 45а, 35а и 6 и 22а; полагање колосека, уређење колосека у правој и кривини; надвишење спољне шине у кривинама; међуправе, праве испред и иза скретница. Слободан профил. Скретнице и колосечне везе; врсте скретница; мењалице, сришћа, мењаци, ко-

рисне дужине колосека. Опрема пруге, алат за горњи строј, полагање колосека и скретница. Преглед и мерење колосека и скретница. Одржавање горњег строја, чишћење застора, подбијање прагова, употреба суфлажа. Потпуна оправка колосека. Исправка ширине колосека и враћање померених шина. Измена колосечног материјала. Обнова горњег строја на отвореној прузи. Појачање колосека. Горњи строј у вези са сигнално-сигурносним уређајима. Справе за затварање колосека. Одредбе за пруге колосека 0,60.

- 9) Доњи строј и тунели:

Појам доњег строја. Врсте земљишта и методе рада у сваком од њих. Осигурање косина. Одводњавање земљаног трупа. Регулисање река и дивљих потока. Клизница. Обезбеђење радништва приликом извођења земљаних радова. Израда обложних и потпорних зидова. Одржавање тунела и доњег строја мостова. Израда прелаза преко пруге. Израда грађевина сталног карактера за заштиту пруге од завејавања. Појам и типови тунела. Методе и изградња тунела. Одржавање тунела и заштита од штетних утицаја. Мостови и пропусни. Општи појмови и класификација мостова по врстама. Стубови. Гвоздени мостови. Материјал за гвоздене мостове, све врсте и шеме. Лежишта гвоздених конструкција, монтажа и одржавање истих. Камени мостови. Материјал за исте. Диспозитиве и типови. Изградња скеде за извршење каменних мостова. Бетонски и армирано бетонски мостови. Материјал за бетонирање и технички услови. Гредни и рамовни носачи. Лучни носачи. Скеде и опште за њихово извршење. Дрвени мостови, врсте и конструкције дрвених мостова; материјал, грађење, дрвени јармови као средњи остаци и одржавање дрвених мостова. Провизорни мостови и њихово одржавање.

- 10) Грађење железница:

Класификација железница. Конструктивни елементи железничког пута. Возна средства. Кретање кола и локомотива на колосеку. Кочење возова. Праве и кривине. Нивелете. Карактеристични успони и падови. Фактори који утичу на повећање и смањење комерцијалне брзине возова и њена важност са гледишта економичне експлоатације железница.

- 11) Прописи службе одржавања пруге:

Правилници за надзорнике пруга, мостова, каменолома, за десетаре и чуваре пруга. Основни појмови о планирању и евиденцији у служби одржавања пруге.

- 12) Саобраћајни прописи:

Задатак и организација саобраћајне службе. Веза саобраћајне службе са осталим службама. Пружна, станична и саобраћајна постројења. Општи појмови о мачеварском раду. Ред војње, врсте возова, означивање возова. Увођење возова. Обавештење станица и особља о саобраћају возова. Општи појмови о броју осовача у возовима, оптерећењу возова, секцијама за оптерећење, редовним и највећим оптерећењима возова. Отпремање снажних гртала и ралица. Саобраћај возова: појам супротног и узастопног саобраћаја, начин слеђења возова (појам просторних отсека и резмак), брзина војње преко скретница. Заустављање возова на отвореној прузи, заштићивање возова, поступак када воз не може да одржи прописано време војње, надзор пруге и пажња пружног особља. Саобраћај возова до извесне тачке на прузи. Службени и помоћни војови, радни војови. Затвор колосека. Војња радничких колца и дресина. Ванредни догађаји, спремавање удеса.

Познавање свих железничких сигнала, а нарочито сталних сигнала и сигнала пружног особља.

Општи појмови о транспортном плану и плану превозења. Појам обрта кола и мере које може да

допринесе служба одржавања пруге за смањење времена обрта.

13) Економско-финансиска служба:

Важећи прописи о руковању и обрачунавању железничке имовине, као и о смештају, чувању и одржавању материјала. Упутство за расходовање материјала и инвентара. Општи појам о финансиском плану. Прописи за вршење набавака, пријем и испорука материјала. Прописи о обезбеђењу железничке имовине од пожара.

Услови: а) непотпуна средња школа и свршени курс за надзорника одржавања пруге; или

б) претходно положени испит за десетара пруге и успешно вршење те дужности.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница (службе одржавања пруге), један техничар експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе), један службеник економско-комерцијалне струке и један службеник који врши дужност надзорника одржавања пруге.

Члан 54

Испит за железничара сигнално-сигурносних постројења (руковаоца)

1) Аритметика и геометрија:

Четири основне рачунске радње са целим бројевима и десетним разломцима.

Јединица за мерење површине, запремине и тежине. Израчунавање површина и запремина правилних геометријских тела.

2) Физика:

Природни и вештачки магнети. Особине вештачких магнета, њихов облик, снага и употреба.

Добијање статичког електрицитета и његове особине. Електрична струја. Изолатори и спроводници. Атмосферски електрицитет и громобрани. Галвански електрицитет. Галвански елементи — Волтин, Данијелов, Калов, Бајтлов и суви елементи. Отпор спроводника. Омов закон и везивање галванских елемената у батерије. Особине електричне струје. Индукција и самоиндукција. Наизменична струја. Електромагнети. Гранање струје. Индуктор и акумулатор.

3) Саобраћајни прописи:

Појам саобраћајне службе и њени задаци. Пружна, станична и саобраћајна постројења. Појам и врсте возова, означавање возова, практична употреба реда вожње. Извештавање особља о саобраћају возова. Поступак када је делимична или потпуна сметња на средствима за споразумевање. Вожња радничких колиџа и дресина. Затварање колосека. Пријављивање невоља и ванредних догађаја. Приступ у станицу и на пругу. Прописи о чувању личне безбедности железничких службеника.

Сви прописи железничке сигнализације.

4) Прописи сигнално-сигурносне службе:

Саставни делови претсигнала, једноручног, дворучног и троручног сигнала и њихова функција. Саставни делови и функција светлосних сигнала. Саставни делови и функција блок скретничког уређаја и засунке справе. Жични потези — познавање материјала и прописа за изградњу надземних и подземних жичних потеза. Одвојни котурови, затезачи жице и редукционе полуге. Састав и функција механичких поставница. Врсте поставних полуга, њихов састав и употреба. Лењери и елементи зависности. Шема везе и рад електричног блока. Задржни блок и изолована шина. Састав и употреба скретничких брва, Исклицице и колобрани. Разумевање шема руковања блок апаратом.

Познавање роковања и норми за одржавање сигнално-сигурносних постројења.

Услови: испит може полагати квалификовани бравар или електромеханичар сигнално-сигурносне службе који показује добре резултате на практичном раду.

Састав испитне комисије: један инжењер или техничар експлоатације железница сигнално-сигурносне службе, један техничар експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе и један службеник који врши дужност железничара сигнално-сигурносних постројења.

Члан 55

Испит за надзорника сигнално-сигурносних постројења

1) Аритметика и геометрија:

Размере и сразмере Просто и сложено правило тројно. Степеновање и кореновање, вађење квадратног и кубног корена.

Израчунавање површина и запремина правилних геометријских тела.

2) Прописи сигнално-сигурносне службе:

Правилник за надзорнике сигнално-сигурносних постројења.

Врсте скретница и њихове карактеристике. Типови шина и њихове карактеристике

Сврха и употреба сигнално-сигурносних уређаја. Израда шеме руковања за блокове. Разумевање пројеката сигнално-сигурносних постројења. Избор поставне полуге. Поставничке кућице и начин уграђивања блока.

Израда предмера и предрачуна за све послове одржавања сигнално-сигурносних постројења.

Уграђивање и одржавање сигналних каблова.

Електродинамичке блок-поставнице. Електродинамички блок скретнички и блок сигнални уређај.

Заштита узастопних возова помоћу пружног блока. Аутоматски пружни блок. Осигурање индустријских колосека, распутница и раскрсница. Познавање трансформатора и исправљача струје.

3) Прописи економско-рачунске службе:

Исти програм као код надзорника одржавања пруге.

Услови: претходно положени испит за железничара сигнално-сигурносних постројења и успешно вршење те дужности.

Састав испитне комисије: два инжењера или техничара експлоатације железница (сигнално-сигурносне службе), један службеник економско-комерцијалне струке и један службеник који врши дужност надзорника сигнално-сигурносних постројења

Члан 56

Испит за железничког телеграфисту

1) Технички основи телеграфије и телефоније:

Основни појмови о магнетизму и електрицитету: природни и вештачки магнетни материјал, облик и особине вештачких магнета; добијање и особине статичког електрицитета; спроводници и изолатори; атмосферски електрицитет и громобрани; галвански електрицитет. Волтин, Данијелов, Бојтлов и Калов елемент; галванске батерије; електрична струја; отпор спроводника и Омов закон; особине електричне струје индукција; електромагнети; гранање електричне струје; индуктор.

Телеграфија: шема почетне, средње и крајње телеграфске станице за рад са мирном струјом; громплоче, мењачи, мили-амперметар, реле, писачи

апарат и тастер; дупла телеграфска станица са подтранслацијом; разни ставови чепа на мењачу; сметње на телеграфским постројењима; прекид, одвод, додир и кратка веза; поступак око утврђивања и отклањања сметњи.

Телефонија: микрофони, слушалица, мењач, поларизовано звоно, индукциони кадем, громочла и телефонска батерија; шема везе телефонског апарата за прост ланац и објашњење како телефон ради; сметње код телефонског постројења; прекид, кратка веза и додир.

2) Прописи телеграфско-телефонске службе:

Сви важећи прописи за телеграфско-телефонску службу на железницама.

3) Практичан рад на телеграфским и телефонским апаратима:

Знање давања и примања телеграма и фонограма.

4) Саобраћајни прописи:

Познавање свих сигнала; употреба сигнала електричним сигналним звоном.

Појам саобраћајне службе: службена места на железничкој прузи; врсте и означавање возова; појам рада војње и графикона; извод из реда војње; обавештавање станица и особља о саобраћају возова; допуштање, пријава, укрштавања и претицање возова; серије и потсерије кола; прописи о чувању личне сигурности железничких службеника.

Услови: непотпуна средња школа и практична припрема до шест месеци или претходно завршени курс за железничког телеграфисту.

Састав испитне комисије: један техничар експлоатације железница (саобраћајно-транспортне службе), један инжењер или техничар електро-везе и један службеник који врши дужност железничког телеграфисте.

Члан 57

Испит за млађег техничара експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе

а) Телеграфски испит:

Овај испит полаже се по истом програму, који је прописан за железничког телеграфисту.

б) теориски саобраћајни испит:

1) Саобраћајни прописи:

Сигнални правилник.

Саобраћајни правилник са употребом реда војње, додаток реду војње и саобраћајних упутстава. Упутство за вршење службе приликом саобраћаја специјалних возова.

Упутство о организацији и извршењу дневног плана превозења.

2) Употреба кола:

Прописи о евиденцији и употреби путничких и теретних кола и колског прибора у унутрашњем и међународном саобраћају.

3) Прописи о превозењу путника, пртљага и експресне робе:

Прописи основне тарифе о превозу путника, пртљага и робе која се превози као пртљак (експресна роба).

Правилник о манипулацији при превозу путника, пртљага и експресне робе.

Правилник о потражном поступку: општи појмови о губитку, мањку и оштећењу; утврђивање недостатака и вишака, пријављивање, трагање и сређење код пошиљака пртљага и експресне робе.

Поступак са нађеним предметима.

Правилник за носаче.

Упутство за вршење железничко-царинске службе: појам железничко-царинске службе, царински прописи, царинска роба, царина и друге дажбине, одговорност железнице, царинске казне, магацини и стоваришта, царински затвор, врсте поступка, органичења, исправе, дужност возног особља, издавање пошиљака примаоцу; саобраћај путника, пртљага и експресне робе (увоз, извоз, провоз, домаћи провоз) ванредни догађаји; рачунање железничко-царинских пристојби.

Привредна контрола, смисак забрана.

Тарифа за превоз путника, пртљага и експресне робе. Превозење војних лица, војног пртљага и експресне робе; плаћање превозних трошкова за превоз војних лица и војних пошиљака.

Тарифа за превоз робе—свеска 1: Одредбе за превоз робе, животних намирница и амбалажа превозницом.

Практична употреба тарифских таблица, путничког и робног даљинира и именика железничких станица.

Вантарифске повластице.

Међународна конвенција о превозењу путника, пртљага и експресне робе.

Заједнички прописи за отпраљаче путника, пртљага и експресне робе у међународном саобраћају.

Међународне (директне) тарифе за превоз путника, пртљага и експресне робе.

4) Станично рачуноводство:

Правилник о рачуноско-благајничком пословању железничких станица: увод, опште одредбе, рачуноводство за превоз путника, рачуноводство за превоз пртљага, експресне робе и животних намирница, урачунавање царинских трошкова у готову и споредних пристојби.

Правилник о кредитирању превозних трошкова за лица и пртљак. Правилник о предаји благани: одредбе за предају путничких и пртљажних благани.

5) Железничка географија:

Опис наше железничке мреже: распрострањеност и густина, подела по колосечној ширини, експлоатационој дужини, пруга, железнички чворови и прикључци, пруге основних праваца саобраћаја, подручја железничких управа (граница), лучке станице и станице речних пристаништа и њихове железничке везе, пограничне и прелазне станице; практично коришћење картома железничке мреже.

6) Сигнална и сигурносна постројења:

Апарат пружног звона и његова употреба. Сврха и употреба сигнално-сигурносних постројења. Електрични штитни сигнал—принцип његовог рада, његове добре и рђаве особине и када се употребљава.

Предсигнал, једноручни, дворучни и троручни механички сигнали, принцип њиховог рада, добре и рђаве особине и даљина на коју се могу постављати. Врсте сигналних и скретничких поставница са и без електричне зависности. Електрични блок — принцип рада и основна шема. Светлосни сигнали — принцип рада и употреба, његове добре и рђаве особине. Заштита узастопних возова помоћу пружног блока. Електродинамички блок — принцип и његове особине.

Сврха и употреба скретничких брава. Колобрањи и екслизнице. Начин осигурања индустријских колосека, распутница и раскрсница.

7) Возна средства:

Локомотиве: врсте локомотива и њихова конструкција (у главним цртама), принцип рада.

Основни појмови о организацији службе вуче, веза машинске и саобраћајне службе.

Водостанице и њихов рад (у главним цртама).

Кола: главни саставни делови кола; грејање, осветљење, дезинфекција и дезинсекција кола.

Технички преглед кола и утврђивање штете на колима, поступак приликом загревања осовинских жежишта.

Кочице: врсте кочица и принципи њиховог рада; главни саставни делови кочишног уређаја.

8) Пруге и пружна постројења:

Основни појмови о организацији грађевинске службе и њени задаци; веза са саобраћајном службом.

Познавање доњег и горњег строја железничких пруга и релативних објеката (у главним цртама); кривине (проширења и надвишења); скретнице: познавање састава и њиховог рада; врсте скретница, одржавање скретница и станичних колосека.

Предњи програм важи за кандидате саобраћајно-транспортне службе.

Инжењери и техничари осталих грана службе не полажу предмете: „Прописи о превозењу путника, пртљага и експресне робе“ и „Станично рачуноводство“. Уместо тога они полажу прописе Основне тарифе (у целини) и то само у општим цртама.

Сем тога, инжењери и техничари службе вуче не полажу предмете: „Возна средства“; инжењери и техничари службе одржавања пруге предмет: „Пруга и пружна постројења“, а инжењери и техничари сигнално-сигурносних постројења предмет: „Сигнална и сигурносна постројења“.

Услови: претходно положени испит за железничког телеграфисту (само за кандидате саобраћајно-транспортне службе).

Састав испитне комисије: један техничар експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе, један комерцијалиста или благајник, један финансијски ревизор (контроле прихода), један инжењер или техничар експлоатације железница службе сигнално-сигурносних постројења, један инжењер или техничар експлоатације железница службе вуче, један инжењер или техничар експлоатације железница службе одржавања пруге и један службеник који врши дужност отправника возова.

в) Практични саобраћајни испит:

Практични саобраћајни испит полаже се после положеног теоретског саобраћајног испита и има за циљ да кандидат на њему покаже способност за самостално вршење саобраћајне службе.

Служба под надзором:

Пре полагања практичног испита кандидат мора да обавља саобраћајну службу под надзором у трајању од најмање три месеца непрекидно и то на једној од већих станица једноколосечне пруге (која има бар један маневарски одред и најмање 10 пари возова дневно). На мјесту станицу кандидат се може одредити и само у случају неопходне потребе.

Служба под надзором има се изводити по следећем распореду:

1) Упознавање са ситуацијом станице:

Упознати колосечну мрежу и станична постројења; добро проучити станични пословни ред I и II део, као и важећи ред војње са саобраћајно-транспортним упутством 4 дана.

2) Практични рад на телеграфу:

Рад под надзором одговорног телеграфисте на водовима, где се дају саобраћајни телеграми (фоно-

грами тј. допуштења, одјаве, укрштавање и т. сл. 6 дежурстава. (Уколико је кандидат већ био телеграфиста може се ослободити овог вежбања.)

3) Обављање колске службе:

Вршење службе пописивача кола, вођење станичних књига о евиденцији кола (пописне књиге, књиге задржавања кола у станици, књиге примопредаје кола странкама и др.), састављање прегледа дневног стања у станици 4 дежурства.

4) Обављање скретничарске службе:

Упознати рад скретничара, начин руковања са скретницама и сигналима, односно начин руковања блоком и централним постављањем скретница, обезбеђење уласка и изласка возова 4 дежурства.

5) Маневарски рад:

Упознавање организације маневарске службе (маневарски рејони, задаци појединих одреда итд.); радити у саставу бар једног маневарског одреда тј. упознати се са начином извршења маневарске службе, састављањем возова итд. 8 дежурстава.

6) Обављање магистранско манипулативне службе:

Формирање и прерада збирних (скупљајућих) кола, примопредаје робе код возова, служба транзитера и рад на манипулативним колосецима 4 дежурства.

7) Рад под надзором код отправника возова:

Упознавање са свим радњама које је потребно извршити приликом пријема и отправања возова, као што су: благовремено обезбеђење слободног колосека, осигурање пута војње, давање наређења за улаз и излаз возова, дочекивање и отправања возова и сл. зетим премештање укрштавања и претицања, организација и водство маневарског рада, практично одређивање оптерећења возова, прорачун потребног коченог брута, испостављање путних листова, налога итд.

Отправник возова, под чијим надзором врши службу кандидат, мора за време трајања дежурства старати се да кандидат што боље уведе у службу. У ту сврху он ће постављати кандидату питања о томе како би требало у појединим конкретним случајевима поступати. Уколико би одлуке кандидата биле правилне, отправник возова ће одобрити да се по њима поступи, а уколико кандидат не би предложио правилан поступак, отправник возова ће поучити кандидата и наредити како треба да се поступи.

Целокупним практичним радом који кандидат обавља на станици руководи шеф станице, односно његов заменик. Он је дужан да прати рад кандидата и да му својим упутствима помогне у практичном упознавању службе.

Шеф станице може напред навидене рокове за поједине секторе рада продужавати или смањивати, према општем смањењу односно способности кандидата; но укупно трајање службе под надзором не може се скратити.

Кад шеф станице стекне уверење да је кандидат оспособљен за практично вршење саобраћајне службе пријављује га за полагање практичног испита.

Начин полагања практичног испита:

Практични испит полаже се пред комисијом коју сачињавају: један службеник саобраћајне службе Главне дирекције експлоатације железница као претседник, шеф станице и један отправник возова исте станице (по могућству онај отправник возова под чијим је надзором кандидат вршио службу).

Практични испит је усмен и он се полаже на следећи начин:

Кандидат врши службу у трајању од 12 сати на станици на којој се вежбао и то под надзором млађа нова комисије.

Пре него што је кандидат примио дежурство, комисија ће се уверити да ли кандидат поседује потребну практичну вештину за рад на телеграфском апарату. У ту сврху он мора да отпреми и прими најмање по један телеграм.

За време трајања дежурства, у времену када то ситуација дозвољава, треба кандидату постављати питања за решавање практичних задатака. Каква ће се питања постављати кандидату, одлучује испитна комисија, али се у сваком случају мора поставити бар по једно питање из следећих материја:

- а) одређивање оптерећења и дужине возова;
- б) прорачун потребног коченог брута;
- в) отправљање узастопних возова у закашњењу (прорачун најранијег — најкаснијег поласка — интервала);
- г) отправљање возова у закашњењу, премештање укрштавања и претицања;
- д) поступак у случају квара ваздушне кочнице.

Питања морају бити постављена у таквом облику, како се она стварно могу јављати у станици где се испит обавља и прикључним пругама. Кандидат мора на питање дати одмах одговор обављајући потребне рачунске радње на хартији и користећи само она помоћна средства која су неопходно потребна (књижицу реда вожње, таблицу додатка реду вожње и т. сл.).

У случају да кандидат не положи практични испит може му се служба под надзором продужити још за 1 до 2 месеца о чему одлучује испитна комисија. Ако кандидат ни тада не положи испит за практично вршење службе, може му се служба отказати или ће се распоредити на неке друге послове саобраћајно-транспортне службе.

Ако кандидат успешно положи практични испит издаће му испитна комисија одмах на лицу места писмено овлашћење за самостално вршење саобраћајне службе.

После положеног практичног саобраћајног испита кандидат мора остати са службом у тој станици још најмање 2 месеца, а тек по истеку тог рока може се, у колико то потреба службе захтева, преместити на неку другу станицу. Изузетак од овога може одобрити само Генерални директор железница.

г) Транспортно-комерцијални испит:
 б) Основна тарифа:
 Превоз робе, одговорност железнице, пошиљача и примаоца, записници, рекламације, тужбе.

Прописи о предметима који се условно примају на превоз.

2) Манипулативне одредбе о превозу робе:
 Планирање робних превозења и извршење плана.
 Правилник о манипулацији при превозу робе.
 Правилник о потражном поступку.
 Правилник о утовару и истовару колских пошиљача на отвореној прузи.

Прописи о достављању кола на индустријске колосеке

Прописи о отпрамању живих животиња и сточних сровина. Упутство за вршење железничке царинске службе.

Прописи о железничком камионском саобраћају.

Привредна контрола, списак забрана.

Практична употреба транспортних упутстава издатих уз ред вожње.

Прописи о превозу војних пошиљача.

Заједнички прописи о отпрамању робе у међународном саобраћају.

3) Тарифски прописи:

Тарифа за превоз робе: тарифске одредбе, класификација робе и тарифске таблице.

Тарифа за превоз режиских пошиљача.

Прописи о превозу војних пошиљача робе и о плаћању превозних трошкова.

Практична употреба именика железничких станица, тарифских таблица, путоказа и даљинара за превоз робе.

Међународна конвенција о превозу робе.

Међународне (директне) тарифе за превоз робе.

4) Станично рачуноводство:

Правилник о рачунско-благајничком пословању железничких станица: рачуноводство за превоз робе, допунска одредба за отправне, услутне и упутне станице; рачуноводство станичне благајне, рачуноводство транспортног отправништва, као и сви прилози.

Правилник о кредитирању превозних трошкова.

Правилник о предаји благајне.

5) Прописи економско-рачунске службе:

Руковање и обрачунавање железничке имовине, као и смештај, чување и одржавање материјала. Расходовање материјала и инвестара.

Прописи о обезбеђењу железничке имовине од пожара.

Познавање платног система уколико се односи на станично особље; обрачуна принадлежности.

Услови: претходно положени теориски и практични саобраћајни испит.

Састав испитне комисије: један техничар експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе, два комерцијалиста или благајника, један финансијски ревизор (контроле прихода) и један службеник којег врши дужност шефа станице.

Члан 58

Испит за млађег техничара експлоатације железница службе парне вуче

1) Вучни прорачуни:

Предмет вучних прорачуна. Карактеристика вучних профила пруге. Упрошљавање профила.

Вучна сила парне локомотиве. Атхезиона, цилиндарска и котловска вучна сила. Коefицијент атхезије и атхезиона тежина. Повећање коefицијента атхезије и његов утицај на прорачун композиције воза. Услови за реализацију вучне силе и покретање воза из места. Вучни пасош локомотиве.

2) Вучно газдинство:

Врсте ложионица. Службеници ложионица и њихове дужности. Организација службе вуче на прузи и у централним установама.

План опракава локомотива и кола у радионицама дужних кретања возова. Турнус локомотива и особља. Технолошки процес припреме локомотива за вожњу. Ложионичке оправке локомотива. Норме преваљеног пута за поједине оправке. Норме радног учинка.

Радни односи: плате, акордни рад, премије и награде.

Основни технички подаци локомотива. Локомотивска књига. Вођење евиденције о показатељима стања локомотива: инвентарски, радни и експлоатациони парк. Вођење евиденције о оперативних података о показатељима рада локомотива.

Елементи обрта локомотива. Прорачун обрта локомотива. Прорачун потребног броја локомотива. Одређивање тежине возова и таблице оптерећења. Израчунавање таблице процента кочења.

Основни елементи ложионице. Техничка опрема ложионице.

3) Радионичко газдинство:

Подела радионице на одељења. Управни апарат радионице. Особље радионице и његове дужности. Организација службе у радионицама и централним установама.

План оправка локомотива и кола у радионици ма и његово развијање. Сливне ситуације и технолошки процес демонтаже. Технолошки процес произвођења делова и монтаж. Испитивање оперативних возила и колаваца и вртних радара. Предаја возила. Норме радног учинка. Радни односи: плате, рад у акорду. Премије и награде.

4) Прописи економско-рачунске службе:

Важни прописи о руковању и обрачунавању железничке имовине, као и о смештају, издавању и одржавању материјала.

Прописи о обезбеђењу железничке имовине од пожара и постојања у случају пожара.

Упутство за расходовање материјала и инвентара.

Услови: претходно положени теориски саобраћајни испит и испит за машиновођу (парних локомотива).

Састав испитне комисије: један инжењер експлоатације железница, служба парне вуче, један техничар експлоатације железница, служба парне вуче, и један службеник економско-рачунске службе (комерцијалист).

Члан 59

Испит за мањег техничара експлоатације железница службе парне вуче

1) Вучни прорачуни:

Предмет вучних прорачуна. Карактеристика уздужних профила пруге. Упрошћавање профила.

Вучна сила парне локомотиве. Атхезиона, цилиндарска и котловска вучна сила. Коefицијент атхезије и атхезиона тежина. Повећање коefицијента атхезије и његов утицај на прорачун композиције возова. Услови за реализацију вучне силе и покретања воза из места. Вучни пасош локомотиве.

Отпори кретања воза. Израчунавање отпора кретања локомотива и кола на правом и водоравном путу, отпора у извинама и отпора на успону. Практични подаци и емпирички обрасци за одређивање отпора. Кретање на правом и водоравном путу. Израчунавање силе кочења при механичком кочењу. Коefицијент трења између кочне папуче и површине баваџа.

Општи облик једначине кретања воза. Облик ове једначине за различите периоде кретања: убрзавање,

кретање са сталном брзином и кочењем. Прорачун тежине воза с обзиром на кретање на дугачким успонима.

Аналитички и графички метод одређивање брзине и времена кретања воза.

Одређивање потрошње горива и роде.

2) Служба газдинство:

Исти програм као код испита за техничара експлоатације железница службе парне вуче.

3) Радионичко газдинство:

Исти програм као код испита за техничара експлоатације железница службе парне вуче.

4) Прописи економско-рачунске службе:

Исти програм као код испита за техничара експлоатације железница службе парне вуче.

Услови: претходно положени теориски саобраћајни испит и испит за машиновођу парних локомотива.

Састав комисије: два инжењера експлоатације железница службе парне вуче и један службеник економско-рачунске службе.

Члан 60

Испит за мањег техничара експлоатације железница електровуче

1) Електрогучни прорачуни:

Предмет вучних прорачуна. Карактеристика уздужног профила пруге. Упрошћавање профила.

Атхезиона вучна сила. Коefицијент атхезије и атхезиона тежина. Повећање коefицијента атхезије и његов утицај на прорачун композиције возова. Услови за реализацију вучне силе и покретања воза из места. Вучни пасош електричних локомотива.

2) Електрогучно газдинство:

Врсте електроделова. Службеници електроделова и њихове дужности. Организација службе електровуче: пружне и у централним установама. План превоза, књижица реда вођења и графикон кретања возова. Турнус електричних возила и турнус особља. Технолошки процес припреме електричних возила за вођење. Деловске оправке електричних возила. Норме преваленог пута за појединачне оправке. Норме радног учинка. Радни односи: плате, акордни рад, премије и награде.

Основни технички подаци електричних возила. Локомотивска књига. Вођење евиденције о показатељима стања електричних возила: инвентарски, радни и експлоатациони парк. Вођење евиденције о оперативних података и показатељима рада електричних возила.

Елементи обрта електричних возила. Прорачун обрта електричних возила. Прорачун потребног броја електричних возила. Одређивање тежине возова и таблице оптерећења. Израчунавање таблице процента кочења. Прорачун потрошње електричне енергије.

Основни елементи електроделова. Одређивање основних димензија електроделова. Техничка опрема и електроенергетска постројења електроделова.

3) Газдинство радионица за оправку електричних возила:

Подела радионице на одељења. Управни апарат радионице. Конструктивни биро. Особље радионице

и његове дужности. Организација службе у радионици и централним установама.

План радионичких оправака електричних возила и његово разбијање. Снимање ситуације и технолошки процес демонтаже.

Технолошки процес производних одељења и монтаже. Испитивање готових возила и колаудација извршених радова. Предаја возила. Норме радног учинка. Редни односи: плата, рад у акорду, премије и награде.

4) Електрогучне потстанице:

Општа шема напајања од електричне централе до електрогучне потстанице. Класификација и задатак електрогучних потстанци. Основна опрема потстанци. Опис трансформатора и живиних исправљача. Главне карактеристике и предности живиних исправљача према ротативним претварачима. Шема везе електрогучне потстанице са живиним исправљачем. Опис електрогучних потстанци на нашим железницама. Управљање електрогучним потстаницама.

Покретне електрогучне потстанице: кратки опис, задатак и област примене.

5) Прописи економско-рачунске службе:

Исти програм као код испита за техничара експлоатације железница службе парне гуче.

Услови: претходно положени теориски саобраћајни испит и испит за машиновођу електричних локомотива.

Састав испитне комисије: један инжењер експлоатације железница службе електрогуче, један техничар експлоатације железница службе електрогуче и један службеник економско-рачунске службе.

Члан 61

Испит за млађег инжењера експлоатације железница службе електрогуче

1) Електрсаучни прорачуни:

Предмет гучних прорачуна. Карактеристика гучног профила пруге. Упрошћавање профила.

Атхезиона гучна сила. Кофицијент атхезије и атхезиона тежина. Повећање кофицијента атхезије и његов утицај на прорачун композиције возова. Услови за реализацију гучне силе и покретање воза из места. Гучни пасош електричних локомотива.

Отпор кретања воза. Израчунавање отпора кретања локомотиве и кола на правом и водоравном путу, отпора у кривинама, отпора на успону. Практични подаци и емпирички образац за одређивање отпора на правом и водоравном путу. Израчунавање силе кочења при меуличком кочењу. Кофицијент трења између кочне папуче и површине банджака.

Општи облик једначине кретања возова. Облик ове једначине за различите периоде кретања: убрзавање, кретање са сталном брзином и кочењем. Прорачун тежине воза с обзиром на кретање на дугачким успонима.

Аналитички метод. Графички метод.

Конструкција дијаграма потрошње електричне енергије и дијаграма снаге на основу дијаграма кретања при једносмисленој струји. Одређивање потрошње електричне енергије у односу на пантограф електричне локомотиве и на сабирне шине електро-

гучне потстанице. Специфична потрошња енергије. Проверавање загревања мотора.

2) Електрогучно газдинство:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница службе електрогуче.

3) Газдинство радионица за оправку електричних возила:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница службе електрогуче.

4) Електрогучне потстанице:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница службе електрогуче.

5) Прописи економско-рачунске службе:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница службе парне гуче.

Услови: претходно положени теориски саобраћајни испит и испит за машиновођу електричних локомотива.

Састав испитне комисије: два инжењера експлоатације железница службе електрогуче и један службеник економско-рачунске службе.

Члан 62

Испит за млађег техничара експлоатације железница службе одржавања пруге

1) Доњи строј:

Познавање доњег строја, његово одржавање, уклањање његових мања и недостатака.

Пројектовање мањих мостова, пропуста и других грађевина према типовима и организацији мањих градилишта.

2) Горњи строј:

Познавање радова око поларања колосека и скрепница, као и главних типова материјала горњег строја.

3) Пружно газдинство:

Организација секције, надзорничких срезова и десетарских и чуварских леоница.

Израда предмета и предрачуна радова и анализа цена с обзиром на постојеће норме о употребу радне снаге и материјала.

Колаудација и суперколаудација грађевинских објеката и радова.

Прописи о грађењу у пожарном рејону.

Сви правилници који се односе на службу одржавања, као: надзорника пруге, тунела, мостова, ограда, десетара, чувара пруге и о раду у каменоломима.

Планирања радова и њихово евидентирање и статистика.

4) Прописи економско-рачунске службе:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница службе одржавања пруге и један службеник економско-рачунске службе.

Услови: претходно положени теориски саобраћајни испит.

Састав испитне комисије: један инжењер експлоатације железница службе одржавања пруге, један техничар експлоатације железница службе одржавања пруге и један службеник економско-рачунске службе.

Члан 63

Испит за млађег инжењера експлоатације железница службе одржавања пруге

1) Доњи строј:

Познавање доњег строја, његово одржавање, уклањање његових мана и недостатака.

Познавање прописа техничке експлоатације и одржавања свих вештачких објеката.

2) Горњи строј:

Познавање радова, материјала и алата за полагање и одржавање колосека и скретница, као и главних типова горњег строја.

3) Пружно гваздиство:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница службе одржавања пруге и још ово:

Уређење дивљих потока — бујица.

4) Прописи економско-рачунске службе:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница службе парне вуче.

Услови: претходно положени теориски саобраћајни испит.

Састав испитне комисије: два инжењера експлоатације железница службе одржавања пруге и један службеник економско-рачунске службе.

Члан 64

Испит за млађег техничара експлоатације железница сигнално-сигурносне службе

1) Прописи сигнално-сигурносне службе:

Организација секција за везе и сигурносних постројења.

Правилник за надзорнике сигнално-сигурносних постројења.

Сврха и употреба сигнално-сигурносних постројења. Механички сигнали и претсигнали и њихова функција. Електрични испитни сигнали и осветлени сигнали. Блокскретнички уређај и засунске справе. Жични потези — познавање материјала и прописа за изградњу надземних и подземних жичаних потеза. Одбојни котурови, затезачи жица и редукционе полуге. Састав и употреба скретничких брава. Механичке радионице. Врсте поставних полуга, њихов састав и употреба. Лењир и елементи зависности. Шема везе и рада електричног блока. Задржни блок и изолване шине. Исклизница и колобрани. Поставничке кућице и начин уграђивања блока. Уграђивање и одржавање сигналних блокова. Електродинамичке блок-поставнице. Електродинамички блок скретнички и блок сигнални уређаји. Заштита уастанних возова помоћу пружног блока. Аутоматски пружни блок.

Прописи осигурања скретница, одјавница, распутница, раскрсница и индустријских колосека.

Познавање роковника и норми за одржавање сигнално-сигурносних постројења.

Прописи о колаудацији и суперколаудацији.

Израда пројеката, предмера и предрачуна за све послове одржавања сигнално-сигурносних постројења и за све послове новоградње закључно са осигурањем станице од 5 колосека.

2) Прописи економско-рачунске службе:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница службе парне вуче.

Услови: претходно положени теориски саобраћајни испит.

Састав испитне комисије: један инжењер експлоатације железница сигнално-сигурносне службе, један техничар експлоатације железница сигнално-сигурносне службе и један службеник економско-рачунске службе.

Члан 65

Испит за млађег инжењера експлоатације железница сигнално-сигурносне службе

1) Прописи сигнално-сигурносне службе:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница сигнално-сигурносне службе и још ово:

Израда пројеката, предмера и предрачуна за све послове сигнално-сигурносних постројења.

2) Прописи економско-рачунске службе:

Исти програм као код испита за млађег техничара експлоатације железница службе парне вуче.

Услови: претходно положени теориски саобраћајни испит.

Састав испитне комисије: два инжењера експлоатације железница сигнално-сигурносне службе и један службеник економско-рачунске службе.

Члан 66

Ако је службеник при којем ранијем испиту положио нови предмет који је прописан у каснијем испиту, ослобађа се поновљом полагањем тог предмета уколико је градиво исто. Уколико се градиво разликује, полагаће само ту разлику.

Начин стицања звања: вишег техничара, вишег инжењера, саветника и вишег саветника експлоатације железница

Члан 67

У звање вишег техничара, вишег инжењера експлоатације железница и звања виша од њега може се службеник унапредити по повољној оцени стручне комисије у чији састав улазе стручњаци и орган персоналне службе.

Стручну комисију именује старешина надлежан за постављење кандидата у више звање.

Члан 68

Виши техничар експлоатације железница може се унапредити у звање саветника и вишег саветника експлоатације железница ако испуњава услове из члана 5 Основне уредбе о струци експлоатације железница, по претходној повољној оцени стручне комисије.

Ову стручну комисију именује и њен састав за сваки поједини случај одређује Министар саобраћаја.

Дужност је ове комисије да испита способност кандидата у организовању оне гране струке експлоатације железница у којој кандидат ради и да проучи вредност евентуалних теоретских радова које је кандидат објавио, односно са којима разговара.

Уколико кандидат нема објављених теоретских радова, чија је вредност већ позната и утврђена, и чијом су се применом у пракси показали корисни резултати, комисија ће му одредити обраду тезе научно техничког или организационо пословног карактера из области савременог развоја железничке технике, пројектовања, конструкција, примене нових материјала, организације рада и организационих проблема уопште, подловања, уградња и уградња мајро-

ва и т. сл., са конкретним образложењим предлозима за практичну примену.

Рок за обраду тезе одређује комисија, с тим да не може бити краћи од три ни дужи од дваест месеци.

Одређену тезу кандидат је дужан да одбрани пред комисијом.

III. СТРУЧНИ КУРСЕВИ

Врсте курсева

Члан 69

У струци експлоатације железница постоје две врсте курсева:

- 1) курсеви за спремање нових кадрова; и
- 2) курсеви за усавршавање постојећих кадрова.

Курсеви прве врсте одржавају се у циљу стицања стручне спреме потребне за обављање нових послова, односно за добијање почетног или новог вишег звања. Курсеви друге врсте одржавају се у циљу повећања стручне спреме (усавршавања) на пословима истог звања.

У погледу ранга курсеви се деле на курсеве нижег и средњег ранга.

Члан 70

У циљу стицања стручне спреме потребне за обављање нових послова, односно за добијање почетног или новог вишег звања, одржаваће се следећи курсеви:

I — У саобраћајно-транспортној служби:

- 1) за пописиваче кола;
- 2) за колске евидентичаре;
- 3) за кочничаре, скретничаре и маневристе;
- 4) за надзорнике скретница;
- 5) за руководе маневре;
- 6) за кондуктере;
- 7) за саобраћајне отпремнике;
- 8) за транспортне отпремнике;
- 9) за возовође;
- 10) за железничке телеграфисте;
- 11) за отправнике возова.

II — У служби парне вуче:

- 1) за локаче;
- 2) за машиновође на маневри;
- 3) за прегледаче кола;
- 4) за машиновође парних локомотива;
- 5) за надзорнике парне вуче;
- 6) за пословође парне вуче; и
- 7) за техничаре парне вуче.

III — У служби електричне вуче:

- 1) за помоћнике машиновође електричних локомотива;
- 2) за машиновође електричних локомотива; и
- 3) за техничаре електричне вуче.

IV — У служби одржавања пруге:

- 1) за чуваре пруге;
- 2) за десетаре пруге;
- 3) за надзорнике одржавања пруге; и
- 4) за техничаре одржавања пруге.

V — У служби сигнално-сигурносних постројења

- 1) за руководе сигнално-сигурносних постројења;
- 2) за надзорнике сигнално-сигурносних постројења; и
- 3) за техничаре сигнално-сигурносних постројења.

За звање млађег техничара експлоатације железница тражи се курс средњег ранга, а за сва остала звања односно дужности из овог члана тражи се курс нижег ранга.

Члан 71

Сем курсева наведених у претходном члану могу се за спремање нових кадрова одржавати и други курсеви, у колико то потреба службе захтева. За сваки такав курс потребно је посебно одобрење Генералног директора железница, којим се уједно утврђује његова организација и ранг.

Какви ће се курсеви за спремање нових кадрова одржати у току једне године, као и број слушалаца који ће се на поједини курс примити, одређује Генерални директор железница на основу плана потребе нових кадрова.

Члан 72

Курсеви за усавршавање постојећих кадрова могу се одржавати за сва звања, односно за све врсте послова. Они су повремени и њихов је циљ да се службеници одређеног звања, односно одређене групе послова, упознају са новим методама рада, машинама, постројењима, као и уопште ради усавршавања у служби.

Назив ових курсева одређује се према специјалности која на курсу треба да се изучи; односно према пословима који на курсу треба да се усаврше.

Одлуке о отварању оваквих курсева доноси старшина организационе јединице, за чије се потребе курс одржава, а уколико се курс одржава за потребе више јединица старшина непосредно више организационе јединице.

Одлуком о отварању и одржавању оваквих курсева прописује се време трајања и место одређивања курса, његов наставни план и програм, који су службеници обавезни да га посећују, као и све остало што је у вези са радом курса.

Завршавањем оваквих курсева не стиче се право на звање али се они узимају у обзир за добијање вишег звања.

Опште одредбе о курсевима за спремање нових кадрова

Члан 73

Наставни план и програм сваког појединог курса, са ближним условима за ступање на курс одређује Генерални директор железница у духу одредаба Основне уредбе о струци експлоатације железница и одредаба овог правилника.

При одређивању наставног програма треба за основу узети градиво стручних испита.

Програм предмета општег образовања прописује Комитет за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ.

Члан 74

Курсеви се одржавају при главним дирекцијама експлоатације железница или при постојећим железничким школама. Но, они се могу одржавати и при већим службеним јединицама где за то постоје услови.

Ако је потребно, извесни курсеви могу се одржавати и при Генералној дирекцији железница, о чему одлучује Генерални директор железница.

Место одржавања и почетак рада сваког појединог курса који се одржава за потребе једне дирекције, одређује Главни директор експлоатације железница, а ако се курс одржава за потребе више дирекција — Генерални директор железница.

Члан 75

Пријем слушалаца на курс врши се путем конкурса.

Конкурсанти могу лица која испуњавају услове прописане за дотични курс.

Одлуку о томе који ће се кандидати примити на курс доноси Главни директор експлоатације железница или старешина који је од њега овлашћен.

Пре пријема на курс сваки кандидат мора бити лекарски прегледан како би се установило да ли је способан за обављање дужности за коју ће се на курсу спремити.

Члан 76

Организацију курсева треба спровести тако, да се обука, где год је то могуће, одржава ван радног времена и без одвајања слушалаца од продукције, тј. од редовног рада.

Ако се курс одржава за време обављања редовног рада, број недељних часова треба да износи највише 12 тј. 2 часа дневно, а ако су слушаоци одвојени од редовног рада, недељни број часова износиће 42 до 48, односно 7 до 8 дневно.

Један наставни час траје 45 минута.

Члан 77

Курсевима руководи и непосредан надзор над њиховим радом врши Главна дирекција експлоатације железница (кадровски сектор-отсек за школство) на чијој се територији курс одржава, односно Генерална дирекција железница, уколико је она курс организовала.

Евиденцију курсева води Главна дирекција експлоатације железница за своју територију и Генерална дирекција железница за целу железничку мрежу. Евиденција се води према упуштима која прописује Савезна планска комисија (Државни статистички уред).

Члан 78

За непосредно руковођење појединим курсом или групом курсева одређује се посебни руководилац, који је у првом реду одговоран за правилан и успешан рад курса.

Руководиоца курса одређује старешина надлежан за доношења одлуке о отварању курса.

Уколико се курс одржава при некој од постојећих железничких школа, руководилац курса је директор односно управник те школе.

Члан 79

Руководилац курса је дужан да се стара за редован ток наставе и правилно извођење наставног плана и програма; затим, да врши административне послове у вези са радом курса, да споразумно са наставницима одржава ред и дисциплину на курсу, као и да предузима све потребне мере како би се на курсу постигао што бољи успех.

Члан 80

Наставнике курса одређује старешина надлежан за доношење одлуке о отварању курса из редова

сталних наставника железничких и других школа или из редова железничких и других стручњака у продукцији.

Члан 81

Наставници су дужни да се у обављању своје наставничке дужности придржавају наставног програма, распореда часова и других упутстава претпостављених органа.

Слушаоци курсева дужни су да уредно посећују предавања и да марљиво уче. Они слушаоци који не показују довољно воље за рад могу се удаљити са курса и пре његовог завршетка. Одлуку по томе доноси орган надлежан за пријем на курс, на предлог наставничког већа.

Члан 82

Сви наставници једног курса чине наставничко веће коме председава руководилац курса.

Наставничко веће састаје се редовно на почетку и пред завршетак курса, а ванредно у току рада курса у колико се за то укаже потреба.

Дужности наставничког већа су да направља и доноси одлуке по свим питањима у вези са радом курса.

За време курса наставници врше повремена испитивања слушалаца у циљу проверавања квалитета савлађивања наставног материјала, а на крају курса дају слушаоцима завршну оцену.

Члан 83

По завршеном курсу, а најкасније у року од 10 дана, слушаоци полажу стручни испит, односно завршни испит курса из оних предмета како је то у наставном плану одређено.

Слушаоци који је успешно завршио курс и положио стручни испит издаје се посебно сведочанство, према обрасцу који прописује Генерални директор железница.

Сведочанство потписује руководилац курса и испитна комисија.

Члан 84

Трошкове одржавања курса сноси она организациона јединица при којој се курс одржава из специјалних кредита предвиђених за ту сврху.

Члан 85

Одредбе о организацији курсева за спремање нових кадрова важе сходно и за курсеве за усавршавање постојећих кадрова.

Упутства о организацији ових курсева може, по потреби, издавати Генерални директор железница.

IV. ПРЕЛАЗ ИЗ СТРУКЕ У СТРУКУ ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ ЖЕЛЕЗНИЦА

а) За приправнике

Члан 86

При прелазу из друге струке у струку експлоатације железница потребно је да приправник има стручну односно школску спрему прописану за струку експлоатације железница и да на крају одређеног рока положи стручни испит.

Приправнику се може признати ранија приправничка служба, а дужина стажа у том случају одређује се према сродности послова раније струке и струке експлоатације железница, као и према степењу спремноности приправника за полагање испита, а тим

да укупна приправничка служба не може бити краћи од две трећине приправничке службе струке експлоатације железница.

Приправник неће по извршењу прелазу полагати оне предмете које је положио на ранијем стручном испиту.

Члан 87

Приправнику, који је стручни испит положио пре престављања службе, признаће се положена испит приликом припремања у службу ако прекид није био дужи од 2 године, а за практични саобраћајни испит и практични машиновођачки испит ако прекид није био дужи од годину дана.

б) За службенике

Члан 88

Прелаз из друге струке у струку експлоатације железница допушта се ако службеник који прелази има стручну спрему предвиђену за одговарајуће звање струке експлоатације железница с тим да на крају одређеног рока положи стручни испит. Рок за полагање овог испита не може бити краћи од 3 месеца ни дужи од године дана. По положеном испиту, службеник се поставља на одређено звање. До постављења на ново звање службеник задржава плету, дотадашњег звања.

Службеник неће у струци експлоатације железница полагати оне предмете које је положио у ранијој струци.

Ако при прелазу из друге струке у струку експлоатације железница службеник добије неко више звање за које није прописан стручни испит полагаће стручни испит предвиђен за почетно звање из одређене групе звања.

Члан 89

Стручни испит при прелазу из друге струке у струку експлоатације железница неће полагати службеници који долазе за руководне службенике, као ни службеници који прелазе ради нарочите способности и потребе службе.

Исто тако, од стажа и полагања испита могу се ослободити службеници који по оцени стручне комисије имају доказану спрему и праксу за вршење послова одређеног звања.

V. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 90

Преведени приправници морају полагати стручни испит према одредбама овог правилника.

Ако је приправнику истекао рок приправничке службе или је до истека рока остало недолжно времена за припремање стручног испита, продужиће се у том случају приправничка служба ради подмањања стручног испита за онолико времена колико је потребно за припремање испита, али најдуже за шест месеци.

Члан 91

Службеник који није положио стручни испит или испит који је положио не одговара испиту прописаном за звање на које је преведен, дужан је стручни испит односно допуну овог испита положити у року од једне године од ступања на снагу овог правилника.

Члан 92

По оцени стручне комисије, од полагања стручног испита из предходног члана могу се ослободити

руководни службеници као и службеници који имају потребну стручну праксу и способност за вршење послова одређеног звања односно дужности.

Члан 93

Постојећи стручни курсеви имају се саобразити одредбама о стручним курсевима из овог правилника.

Члан 94

Раније положени стручни испити одговарају стручним испитима из овог правилника, и то:

Садашњи испит Ранији испит

1) Испит за саобраћајно-транспортног железничара V класе (писарског кола).	1) Испит за писарског кола и брутара.
2) Испит за саобраћајно-транспортног железничара III класе:	
а) за кочничара, маневриста и скретничара,	2) а) Испит за кочничара и испит за скретничара и маневриста.
б) за одјавничара-блокара,	б) испит за чувара пута, коловоза, клисура, мостова, одјавничара, постаје, прелаза, тунела; блокара и руководиоца блока грађевинске струке.
3) Испит за саобраћајно-транспортног железничара II класе:	
а) за надзорника скретница,	3) а) Испит за надзорника скретница.
б) за руководиоца маневра,	б) испит за помоћног надзорника маневра и руководиоца маневра.
в) за кондуктера,	в) испит за кондуктера путничких и транспортних возова и манипуланта воза, подкондуктера (путничких и теретних возова) подманипуланта воза и пратиоца кола.
г) за саобраћајног отпремника,	г) испит за саобраћајног званичника и помоћног саобраћајног званичника (чувара укренице),
д) за транспортног отпремника.	д) испит за надзорника станице, отпремног стражара и старешине постаје, помоћног отпремног стражара и помоћног старешине постаје.
4) Испит за саобраћајно-транспортног железничара I класе:	
а) за ревизоре возова,	4) а) Испит за ревизора возова,

Садашњи испит	Ранији испит	Садашњи испит	Ранији испит
б) за надзорника маневре,	б) испит за помоћног надзорника маневре и руковођа маневре,	16) Испит за железничког телеграфисту.	16) Испит за помоћног телеграфисту, радиотелеграфисту и телефонисту.
в) за возовођу.	в) Испит за помоћног возовођу и подвозовођу.	17) Испит за млађег техничара експлоатације железница саобраћајно-транспортне службе:	17) а) Телеграфски испит,
б) Испит за железничара вуче IV класе (ложача).	б) Испит за ложача и помоћног ложача.	а) телеграфски испит,	б) саобраћајни испит (теориски),
в) Испит за железничара вуче III класе, (машиновођу на маневри).	в) Испит за предложача.	б) теориски саобраћајни испит,	в) практични саобраћајни испит,
г) Испит за железничара вуче II класе (прегледача кола).	г) Испит за помоћног прегледача и потпрегледача кола.	в) практични саобраћајни испит,	г) комерцијални испит.
д) Испит за железничара вуче I класе:		г) транспортно-комерцијални испит.	
а) за машиновођу парних локомотива,	а) Испит за помоћног машиновођу и подмашиновођу.	18) Испит за млађег техничара експлоатације железница службе парне вуче.	18) Машинско-технички испит,
б) за помоћника машиновође електричних локомотива,	б) завршени курс за помоћника машиновође електричних локомотива.	19) Испит за млађег техничара експлоатације железница електровуче.	19) Електротехнички испит.
в) за машиновођу електричних локомотива	в) завршени курс за машиновођу електричних локомотива са положеним практичним испитом,	20) Испит за млађег техничара експлоатације железница службе одржавања пруге.	20) Грађевинско-технички испит за звање техничког чиновника грађевинске струке.
г) за моторовођу (дизел-моторних кола),	г) испит за помоћног моторовођу и подмоторовођу	21. Испит за млађег техничара експлоатације железница сигнално-сигурносне службе.	21) Грађевинско технички испит за звање техничког чиновника електро-струке за слабу струју и телеграфско-телефонске и блок сигналне струке.
д) за машиновођу електромоторних кола.	д) завршени курс за машиновођу електромоторних кола са практичним испитом.	22) Испит за млађег инжењера експлоатације железница службе парне вуче.	22) Машинско-инжењерски испит.
9) Испит за надзорнике вуче:		23) Испит за млађег инжењера експлоатације железница службе електровуче.	23) Електроинжењерски испит машинске струке.
а) за надзорника парне вуче.	а) Испит за надзорника машина и ревивера локомотиве.	24) Испит за млађег инжењера експлоатације железница службе одржавања пруге.	24) Грађевинско-инжењерски испит.
10) Испит за пословођу вуче:		25) Испит за млађег инжењера експлоатације железница сигнално-сигурносне службе.	25) Електроинжењерски испит грађевинске струке.
а) за пословођу парне вуче.	а) Испит за помоћног пословођу и потпословођу (ложачице).		
11) Испит за железничара-одржавања пруге III и II класе (чувара објеката и пруге).	11) Испит за чувара: пруге, косина, клисура, мостова, одјавника постаје, прелаза, тунела; блокара и руковођа блока грађевинске струке.		
12) Испит за железничара одржавања пруге I класе (десетара пруге).	12) Испит за главног десетара и десетара пруге, мостовске и сигналне радионајне.		
13) Испит за надзорника одржавања пруге.	13) Испит за помоћног надзорника и поднадзорника пруге.		
14) Испит за железничара сигнално-сигурносних постројења (руковођа).	14) Испит за чувара сигнала и телеграфа.		
15) Испит за надзорника сигнално-сигурносних постројења.	15) Испит за помоћног надзорника сигнала и поднадзорника сигнала.		

Члан 95

Ступањем на снагу овог правилника престају да важе сви ранији прописи издати о полагању стручних испита и организацији стручних курсева, уколико су у супротности са њим.

Члан 96

Овај правилник ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

МС бр. 840
15 априла 1948 године
Београд

Министар саобраћаја
Тодор Вујасиновић с. р.

Сагласан,
Претседник
Комитета за законодавство и изградњу
народне власти Владе ФНРЈ
Едвард Кардељ, с. р.

553.

На основу члана 30 Основне уредбе о припадности савезних државних службеника, у споразуму са Министром финансија ФНРЈ и Претседником Комитета за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ, а по одобрењу Претседника Владе ФНРЈ, прописујем

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЕНИ ПРАВИЛНИКА О ПРЕМИСКИМ ДОДАЦИМА ЗА СЛУЖБЕНИКЕ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ДРЖАВНИХ ЖЕЛЕЗНИЦА

Члан 1

Члан 13 правилника мења се и гласи:

Додатак за повећање трошкове живота при путовању износи за сваки признати час по члану 12 и то:

1. за кочничара, кондуктера, манипуланта воза и возовођу:

- а) на локалним возовима по 3.— динара;
- б) на кружним возовима по 4.— динара;
- в) на свима осталим возовима по 6.— динара;

2. за ложаца парног котла на свим возовима по 6.— динара;

3. за ложаца парне локомотиве и помоћника на електричној, електромоторној и моторној локомотиви и моторним колима по 7.— динара;

4. за машиновођу парне, електричне, електромоторне и моторне вуче 8—10 динара

Висину додатка између најмањег и највећег износа у тачки 4. прописује упутством Генерални директор железница, по одобрењу Министра саобраћаја.

Члан 2

Исплата додатка по овом правилнику вршиће се од 1 априла 1948 године.

Члан 3

Овај правилник ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

М. С. бр. 4732
10 маја 1948 године
Београд

Министар саобраћаја,
Тодор Вујасиновић, с. р.

Министар финансија,
Добривоје Радосављевић, с. р.
Претседник

Комитета за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ,

Едвард Кардељ, с. р.

Одобравам,
Претседник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране,
Маршал Југославије
Јосип Броз-Тито, с. р.

554.

На основу члана 23 и 30 Основне уредбе о припадности савезних државних службеника, у споразуму са Министром финансија ФНРЈ и Претседником Комитета за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ, а по одобрењу Претседника Владе ФНРЈ, прописујем

ПРАВИЛНИК

О ИЗМЕНИ И ДОПУНИ ПРАВИЛНИКА О ФУНКЦИОНАЛНИМ И ПРЕМИСКИМ ДОДАЦИМА ЗА СЛУЖБЕНИКЕ УНУТРАШЊЕ ПЛОВИДБЕ И ОСТАЛЕ ЧЛАНОВЕ ПОСАДА ПЛОВНИХ ОБЈЕКТА

Члан 1

У ставу 1 чл. 2 под 1) иза тач. в) додаје се нова тачка г) која гласи:

г) ложацима на свим пловним објектима 35.— динара дневно.

Тачка г) постаје тачка д), тачка д) постаје тачка б) и тачка б) постаје тачка е).

Члан 2

Члан 3 мења се и гласи:

Члановима нормиране посаде на свим пловним објектима и у свим случајевима (саобраћај, оправка, распрема, зимовање, иностранство и друго) припада додаток на име хранарине за сваки дан укрцања и то:

1. ложацима по 45.— динара дневно;

2. осталим члановима посаде по 35.— динара дневно.

Упутство у вези са исхраном прописује Генерални директор унутрашње пловидбе.

Члан 3

Исплата додатка по овом правилнику вршиће се од 1 априла 1948 године.

Члан 4

Овај правилник ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

М. С. бр. 4733
10 маја 1948 године
Београд

Министар саобраћаја,
Тодор Вујасиновић, с. р.

Министар финансија,
Добривоје Радосављевић, с. р.
Претседник

Комитета за законодавство и изградњу народне власти Владе ФНРЈ,

Едвард Кардељ, с. р.

Одобравам,
Претседник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране,
Маршал Југославије
Јосип Броз-Тито, с. р.

555.

На основу чл. 6 Уредбе о плаћеном годишњем одмору радника, намештеника и службеника, у сагласности са Претседником Владе ФНРЈ, прописујем

УПУТСТВО

О ДОПУНИ УПУТСТВА О СПРОВОЂЕЊУ УРЕДБЕ О ПЛАЋЕНОМ ГОДИШЊЕМ ОДМОРУ РАДНИКА, НАМЕШТЕНИКА И СЛУЖБЕНИКА

I. — Упутство о спровођењу Уредбе о плаћеном годишњем одмору радника, намештеника и службеника бр. 7864 од 21 јула 1947 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 82/47) допуњује се у следећем:

1) У тачки 2 иза става 1 додају се нови ставови, који гласе:

„Време које радник, намештеник или службеник, иначе способан за рад односно за вршење службе, проведе на опоравку у бањи, опоравилишту, климатском месту и слично због лечења хроничне болести кад ова није у акутном стању (на пример, мишијас, реуматизам, туберкулоза), урачунава се у годишњи одмор. Раднику, намештенику или службенику, коме је на основу мишљења лекарске комисије потребан опоравак због лечења такве болести, одредиће се годишњи одмор истовремено кад и опоравак, а овај је дужан да свој одмор у то време искористи.

Кад радник, намештеник или службеник једновремено користи годишњи одмор и опоравак припада му за време одобреног годишњег одмора редовна зарада (надница, плата) из чл. 2 уредбе, независно од евентуалних давња из социјалног осигурања по основу опоравка.

Ако је радник, намештеник или службеник искористио годишњи одмор пре опоравка, одбиће му се од његове зараде (наднице, плате) сума коју је примио за време коришћења годишњег одмора.

Сваки дан неоправданог изостанка са посла (службе) одбија се од годишњег одмора, те се за толики број дана раднику, намештенику или службенику скраћује годишњи одмор. У том циљу дани неоправданих изостанка морају бити утврђени одлуком руководиоца надлештва, установе или предузећа у сваком конкретном случају и то одмах кад случај наступи, као и тачно евидентирани од стране персоналне службе. Сви дани се сабирају од дана искористионог годишњег одмора у прошлој години до дана кад радник, намештеник или службеник ступа на годишњи одмор у текућој години.

У годишњи одмор урачунава се и време проведено на одбегном отсуству по приватном послу ако је дуже од 7 дана укупно у једној календарској години. Уколико је ово отсуство било бесплатно раднику, намештенику или службенику припада плата за сваки дан таквог отсуства које је урачунато у плаћени годишњи одмор.”

2) У тачки 6, иза става 1, додаје се нови став, који гласи:

„У стаж од 11 месеци рачуна се време које су радници, намештеници или службеници провели на раду код државних предузећа, надлештства и установа ако су по потреби службе преузети односно премештени у задружне односно народне или друштвене организације и предузећа”.

II. — Ово упутство ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

X бр. 11518

27 јула 1948 године

Београд

Министар рада,
Љубчо Арсов, с. р.

Сагласан,

Претседник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране
Маршал Југославије
Јосип Броз-Тито, с. р.

556.

На основу чл. 11 и 63 Уредбе о порезу на доходак издајем

НАРЕДБУ

О НАПЛАТИ ПОРЕЗА НА ДОХОДАК РАДНИКА, НАМЕШТЕНИКА И СЛУЖБЕНИКА НА БЛАГАЈНАМА КРЕДИТНИХ ПРЕДУЗЕЋА

Државна привредна предузећа, државна надлештва и државне установе, као и задруге и народне и друштвене организације које имају отворен текући рачун код Народне банке ФНРЈ или код другог кредитног предузећа дужни су да обрачунају порез на наднице и плате лица која су код њих запослена уплаћују приликом подизања готовине за исплату надница и плата. У том циљу, једновремено са чеком за подизање готовине, они предају кредитном предузећу и вирмански налог за уплату пореза на доходак на износ надница и плата за чију исплату подлажу готовину. Вирмански налог се подноси на обрасцу Народне банке ФНРЈ бр. 152. На налогу се мора назначити број рачуна пореза на доходак Финансиског отсека код кога се води евиденција о уплати овога пореза.

2) Народна банка ФНРЈ односно друго кредитно предузеће одбиће исплату чека којим се подиже готовина за исплату надница и плата ако подносилац није једновремено издао и вирмански налог за уплату пореза на доходак радника, намештеника и службеника. Изузетно, чекови којима се подиже готовина за исплату аконтација надница и плата исплаћиваће се без налога за уплату пореза на доходак. Такви чекови морају носити клаузулу: „Аконтација надница и плата”. Порез на ове аконтације уплатиће се приликом њиховог обрачуна, који се мора вршити најмање једанпут месечно.

3) Кредитно предузеће ће дневно обрачунавати са Народном банком ФНРЈ примљене налоге за плаћање пореза на доходак радника, намештеника и службеника.

4) Ова наредба ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”, а примењиваће се од 15 августа 1948 године.

Бр. 27597

27 јула 1948 године

Београд

Министар финансија,
Добривоје Радосављевић, с. р.

557.

На основу члана 4 Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама („Службени лист ФНРЈ” бр. 81/46 и бр. 105/46) доносим

РЕШЕЊЕ

ПУШТАЊУ У ТЕЧАЈ ДОПУНСКЕ ПРИГОДНЕ ПОШТАНСКЕ ФРАНКО МАРКЕ „V КОНГРЕС КПЈ” ОД 2 ДИНАРА

На дан 3 августа 1948 године пустиће се у течај франска вредност пригодних поштанских франко марка „V конгрес КПЈ” од два динара зелене боје. Слика на маркама претставља радника и радницу српном и чекићем како полетно носе заставу. Ова марка ће бити у течају закључно до 20 септембра 1948 године а за франкирање важиће до 10 октобра 1948 године закључно.

Бр. 5753/48
27 јула 1948 године
Београд

Министар пошта,
Заим Шарац, с. р.

558.

На основу члана 4 Закона о поштанско-телеграфско-телефонским таксама („Службени лист ФНРЈ” бр. 81/46 и бр. 105/46) доносим

РЕШЕЊЕ

О ПУШТАЊУ У ТЕЧАЈ ЕМИСИЈЕ ПРИГОДНИХ ПОШТАНСКИХ ФРАНКО МАРКА БЕЗ ВИШКА „ДУНАВСКА КОНФЕРЕНЦИЈА — БЕОГРАД 1948”

На дан 30 јула 1948 године пустиће се у течај једна емисија пригодних поштанских франко марка без вишка поводом заседања Дунавске конференције у Београду.

Емисија има четири вредности и то:
а) од 2 динара зелене боје;
б) од 3 динара црвене боје;
в) од 5 динара плаве боје;
г) од 10 динара сиве боје.

Слика на маркама приказује пејзаж Београда са бродом, мостом и исписаним текстом „Дунавска конференција — Београд 1948” на нашем (латиницом), руском и француском језику.

Марке ће се продавати код свих већих пошта у земљи закључно до 30 септембра 1948 године а за франкирање поштом важиће до 30 октобра 1948 године закључно.

Почиштавање свих марка вршиће се специјалним пригодним жигом који ће за све време заседања конференције бити на употреби код помоћне поште која ће бити отворена у палати Коларчевог универзитета.

Бр. 6044
27 јула 1948 године
Београд

Министар пошта,
Заим Шарац, с. р.

559.

На основу чл. 4 Уредбе о продаји пољопривредних производа везаној са правом на куповину одређених индустријских производа по нижим јединственим ценама, а у споразуму са Министром пољопривреде ФНРЈ, доносим

РЕШЕЊЕ

О ДРУГОЈ ДОПУНИ РЕШЕЊА О ОДРЕЂИВАЊУ НЕЖИТОРОДНИХ ПОДРУЧЈА И ПРОДАЈИ КУКУРУЗА ЗЕМЉОРАДНИЦИМА ТИХ ПОДРУЧЈА У ВЕЗАНОЈ ТРГОВИНИ

1) У тач. 1 под а) Решења о одређивању нежитородних подручја и продаји кукуруза земљорадницима тих подручја у везаној трговини бр. 4319/48 од 29 марта 1948 године („Службени лист ФНРЈ” бр. 27/48) између речи: „кључки (Кладово)” и „косачици (Куршумлија)” уметну се речи: „кучевски (Кучево)”.

2) Ово решење ступа на снагу одмах.

Бр. 13758
30 јула 1948 године
Београд

Министар трговине и снабдевања,

Јаков Блажевић, с. р.
Сагласан
Министар пољопривреде,
Петар Стамболић, с. р.

САДРЖАЈ:

Страна

552. Правилник о приправничком стажу, стручним испитима и курсевима за струку експлоатације железница — — — — —	935
553. Правилник о изменама Правилника о премиским додацима за службенике Југословенских државних железница — — — — —	1014
554. Правилник о измени и допуни Правилника о функционалним и премиским додацима за службенике унутрашње поштарне и остале чланове посада пловних објеката — — — — —	1014
555. Упутство о допуни Упутства о спровођењу Уредбе о плаћеном годишњем одмору радника, намештеника и службеника — — — — —	1015
556. Наредба о неплати пореза на доходак радника, намештеника и службеника на благајнама кредитних предузећа — — — — —	1015
557. Решење о пуштању у течај допунске пригодне поштанске франко марке „V конгрес КПЈ” од 2 динара — — — — —	1016
558. Решење о пуштању у течај емисије пригодних поштанских франко марка без вишка „Дунавска конференција — Београд 1948” — — — — —	1016
559. Решење о другој допуни Решења о одређивању нежитородних подручја и продаји кукуруза земљорадницима тих подручја у везаној трговини — — — — —	1016